

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

INTERNET A RIZIKA SOCIÁLNÍCH SÍTÍ

Autor práce: Vilém Nepožitek
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: RNDr. Růžena Ferebauerová
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce – v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS a v tištěné podobě knihovnou VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce RNDr. Růženě Ferebauerové, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

NEPOŽITEK, V. *Internet a rizika sociálních sítí: bakalářská práce.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2019. 64 s. Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Růžena Ferebauerová

Klíčová slova: Internet, sociální síť, Facebook, závislost, hacker, hardware, software, web

Bakalářská práce pojednává o historii a vývoji internetu a jeho dnes už nedílné součásti – sociální sítě. Práce popisuje současné sociální sítě a jejich možnosti využití. Je zaměřena na problémy spojené s užíváním internetu a sociálních sítí, možnosti zneužití osobních údajů vedených k uživatelům sociálních sítí, bezpečnostní rizika a dopady na uživatele a společnost jako takovou.

Část je pak zaměřena na prevenci předcházení rizik spojených s užíváním internetu. Poskytuje přehled informací o možném zneužití dat a osobních údajů a s tím spojeném páčání trestných činů v prostředí internetu a dalších možných rizik, které souvisí s využitím moderních komunikačních technologií.

ABSTRACT

NEPOŽITEK, V. *Internet and Social Networking Risks: Bachelor Thesis*.
České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2019. 64 p.
Supervisor: RNDr. Růžena Ferebauerová

Key words: Internet, Social network, Facebook, addiction, hacker, hardware, software, web

This bachelor thesis explains history and progression of internet, specifically social nets as inseparable parts. The bachelor thesis presents social nets and their possibility using in present time. The bachelor thesis focuses on problems with using social nets, security risks and consequences to users and society in main meaning.

A part is focus on possibilities to prevent risks connected with using internet, better knowledge of misuse date options, committed crimes in internet environment and other risks which relate with using modern communication technology.

Obsah

ÚVOD	8
CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
1 INTERNET	10
1.1 HISTORIE	10
1.2 SOUČASNOST	11
2 SOCIÁLNÍ SÍTĚ	14
2.1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA	14
2.2 UŽIVATELÉ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	16
2.3 VZNIK SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	18
2.4 ČESKÉ SOCIÁLNÍ SÍTĚ	19
2.5 CELOSVĚTOVÉ SOCIÁLNÍ SÍTĚ	19
2.5.1 <i>Fenomén Facebook</i>	22
2.6 SDÍLENÍ SOUKROMÝCH INFORMACÍ	25
3 RIZIKA INTERNETU A SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	26
3.1 ZÁVISLOST	26
3.1.1 <i>Projevy závislosti</i>	28
3.1.2 <i>Jak se závislosti bojovat</i>	29
3.2 TRESTNÉ ČINY PÁCHANÉ V INTERNETOVÉM PROSTŘEDÍ	30
3.2.1 <i>Zneužití osobních údajů</i>	31
3.2.2 <i>Kyberšikana</i>	32
3.2.3 <i>Kybergrooming</i>	34
3.2.4 <i>Kyberstalking</i>	36
3.2.5 <i>Sexting</i>	37
3.2.6 <i>Rady pro bezpečnou on-line komunikaci</i>	39
4 KAZUISTIKY	40
4.1 ROZVOD KVŮLI POČÍTAČI	40
4.2 ŠPATNÝ PROSPĚCH	40
4.3 ORLOVSKÁ PÁRTY	41
4.4 FACEBOOKOVÁ VRAŽDA	41
4.5 KYBERGROOMING	42

4.6	KYBERŠIKANA	43
4.7	SEXTING	44
4.8	BYTAŘI	44
5	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	45
5.1	VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	45
	ZÁVĚR.....	55
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	56
	SEZNAM ZKRATEK	60
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	61
	PŘÍLOHY	62

Úvod

Dobrý sluha, ale zlý pán. Tak by se dal charakterizovat internet dnešní doby. Internet zasahuje do každodenního života spousty lidí, ať už vědomě nebo nevědomě. V dnešní době si stále více lidí nedovede představit život bez internetu a jeho služeb. Internet boří geografické hranice a otevírá tak cestu k široké škále nových vztahů a přátelství. Sociální sítě, které na internetu vznikají, podporují komunikaci a mezilidské vztahy, podporují sbližování a poznávání se stejně, jako vztahy, které vznikají v reálném životě. Je ale potřeba mít na paměti, že se jedná o „život“ ve virtuální realitě, kde se některé věci mohou zdát snazší a jednodušší, než tomu ve skutečnosti je.

Současná mládež vyrůstá v době výrazného rozvoje informačních a komunikačních technologií, které smazávají rozdíly mezi jednotlivci, národy či kontinenty. Využívání technologií, které poskytují zdroj informací a prostředek k pocitu sounáležitosti s určitou sociální skupinou, je pro dnešní mládež samozřejmá a přirozená součást života. Je proto zřejmé, že většina takto vyrůstajících jedinců, ke komunikaci raději volí rozličné druhy chatů či sociálních sítí, místo osobní interakce a to i v případech, kdy je fyzicky odděluje minimální vzdálenost. Toto jednání považují tito lidé za naprosto normální a obvyklé.

Všeobecný názor, že díky tomuto dochází k odcizení, ztrátě potřeby fyzického kontaktu a dovednosti komunikovat „*face to face*“, nemluvě o možné závislosti na internetu, která může vyústit až nervovým zhroucením či agresí, sdílí i autor.

Moderní životní styl s sebou nese i nutnost se individuálně prosazovat, osobně se prezentovat a neustále komunikovat, jako prostředek k pozitivní sebe prezentaci. Ruku v ruce s tím kráčí i stále větší objem zveřejňovaných osobních, často velmi citlivých údajů, které vedou k rizikům zneužití těchto údajů, zcizení identity nebo prostřednictvím sociálních sítí k šikaně, nátlaku, vyhrožování, které nezřídka končí i sebevraždou. Technologie daly zcela nový rozměr sociální komunikaci a přinesly s sebou i nové, dosud nevídané negativní jevy, vyžadující mimořádnou pozornost. A právě na některé tyto jevy se autor zaměřil ve své bakalářské práci.

Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem autorovy bakalářské práce je analyzovat hrozby spojené s užíváním sociálních sítí, navrhnout opatření k předcházení a vyloučení možných rizik a poskytnout tak určitý pohled na tuto problematiku.

V první části bakalářské práce se autor zaměřil na internet, jeho historii a vývoj. Cestu, kterou ušel od úzké specializace z dob studené války a následně jako prostředek pro sdílení velké masy dat vědců CERNu, až po celosvětový fenomén a jeho široké možnosti využití, ale bohužel i zneužití.

V druhé části se autor věnuje konkrétním sociálním sítím. Vysvětlení samotného pojmu, jejich popisu a popisu samotné komunikace na sociální síti, základní charakteristikou uživatelů sociálních sítí, vysvětlení procesu jejich vzniku a výčtem nejznámějších sociálních sítí. Speciální prostor autor věnoval Facebooku jako fenoménu dnešní doby, který využívá měsíčně už přes 2,2 miliardy populace a počet denních aktivních uživatelů je skoro 1,5 miliardy.

Třetí část je zaměřena na rizika internetu a sociálních sítí jako je závislost na nich a její projevy, ale také na trestné činy páchané v internetovém prostředí se zaměřením na osoby, jako je zneužití osobních údajů, kyberšikana, kybergrooming, kyberstalking, sexting a některé další. Tuto kapitolu doplňuje kapitola další, která přináší vybrané kazuistiky obsahující danou problematiku a to prostřednictvím analýzy literatury a validních zákonů.

V závěru práce se autor věnuje realizovanému dotazníkovému šetření a jeho výsledkům. Dotazník byl distribuován široké škále veřejnosti, aby byl zajištěn co nejrepresentativnější vzorek s co nejvalidnějšími výsledky. Dotazník je zaměřen na povědomí o sociálních sítích a jejich využití oslovenými respondenty. Dotazník byl zcela anonymní a dával respondentům dostatek prostoru pro vyjádření svých postojů a názorů.

1 Internet

O Internetu můžeme říct, že je to souhrnný informační systém, který je propojen adresním prostorem do jednoho celku, a je schopný napomáhat komunikaci pomocí protokolů kombinovatelných s protokolem IP. Ale i, že nabízí soukromé nebo veřejné dostupné služby založené na komunikační a další struktuře.¹ Definic Internetu je mnoho, ale můžeme je shrnout jako systém, který tvoří propojené počítačové sítě, ve kterých si počítače vyměňují data a komunikují. Internet je podobný klasickým tištěným novinám, knihám a časopisům, rádiu a televizím, kde nacházíme důležité informace a v neposlední řadě slouží jako nástroj pro odstraňování geografické bariéry při komunikaci lidí na celém světě.

1.1 Historie

Počátky internetu datujeme do 50. let, a to přesněji do roku 1957 a úspěšného startu umělé vesmírné družice SPUTNIK tehdejšího Svazu sovětských socialistických republik. V USA panovala obava z ohrožení území USA i ostatních států NATO jadernými zbraněmi ze strany tzv. „Východního bloku“, a z tohoto důvodu byla v roce 1962 v USA založena agentura DARPA (Defence Advanced Research Project Agency) pod ochranou ministerstva obrany. Základem bylo navrhnout komunikační prostředky, které by byly schopny přestát situaci, kdy může být velká část této sítě vyřazena zcela mimo provoz. Ale to ještě nikdo netušil, jaké velikosti může internet vůbec dosáhnout. Další myšlenkou bylo propojení vybraných univerzit ve Spojených státech amerických. Nikdo však nečekal, že by se síť dále rozrůstala a propojila tak zbytek světa do jednoho velkého celku.

Nezanedbatelným impulzem k dalšímu rozvoji bylo vytvoření první sítě, kterou vyvinulo švýcarské středisko CERN výhradně pro potřeby fyziků zkoumajících vysoké energie. Tato služba umožňovala sdílet nepřeberné množství textových informací pro potřeby uzavřené komunity, nicméně její dokonalé zpracování dokázali ocenit i ostatní uživatelé internetu.²

¹ SKLENÁK, V.: *Data, informace, znalosti a Internet*. Praha: C H Beck, 2001, s. 183.

² KRAS, P.: *Internet v kostce aktualizováno pro rok 2002*. Praha: Fragment, 2002, s. 14-15.

Někdy v roce 1992 se stal internet nejpopulárnější sítí na celém světě. V té době vytvořil Angličan Tim Berners-Lee hypertextový značkový jazyk pro tvorbu dokumentů, protokol k posílání těchto dokumentů, tzv. Hypertext Transfer Protocol (HTTP), a první prohlížeč textový procesor nazvaný World Wide Web (WWW.). První internetový prohlížeč Mosaic, který podporoval především multimedia, vytvořila společnost National Center for Supercomputing Applications (NCSA). Prohlížeč Mosaic byl předchůdce spousty dalších moderních programů tohoto typu.³

1.2 Současnost

Za největší výhodu internetu lze považovat spojení člověka se světem bez toho, aby opustil pohodlí domova nebo zaměstnání. Internet přinesl celý svět přímo pod ruce každého uživatele této celosvětové služby. Internet začal sblížovat lidi po celém světě, pomáhá poznávat nové kraje, národy, jazyky, ale v neposlední řadě přináší i nové problémy a jejich řešení. Internet propojil lidi k jejich vzájemnému poznávání a kontaktování i v případech, které by za normálních podmínek nemohli nastat. Během okamžiku můžete vést hovor s obyvatelem Austrálie a Aljašky najednou, vzdálenost a čas se v realitě internetu a jeho služeb stává málo podstatným. Největší zbraní, kterou jsme však od internetu dostali, jsou informace. Informace o všem a ve velkém množství. Informace o místech, společnosti, politice, ekonomice a především - o lidech.

Přednosti internetu, jako jsou globální prostředí, rychlost či virtuální prostředí, však dokáží obratně využívat i pachatelé organizovaného zločinu pro své rozsáhlé nelegální obohacování. Tito pachatelé se více než kdy jindy zaměřují na lidský faktor, ne na hardware nebo software. Prostřednictvím kamufláže za důvěryhodný zdroj (tzv. sociální inženýrství), jako například tvůrci antivirového programu, se snaží přimět uživatele ke stažení a instalaci na první dojem prospěšného a nám pomocného softwaru, ale ve skutečnosti jde o škodlivý software, pomocí kterého jsou jeho tvůrci schopni získat osobní údaje, hesla a PINy platebních karet a podobně. Tímto krokem, byť v dobré víře, nainstaluje uživatel program do svého systému a ten umožní útočníkovi obejít běžné bezpečnostní standardy a kontroly a posléze i ovládnout požadovaný systém nebo aplikaci a zneužít ji ve svůj prospěch.

³ SCHAFER, S. M.: *HTML, XHTML a CSS: bible [pro tvorbu WWW stránek]*. Grada Publishing a.s, 2009, s. 25.

Tato kriminalita může být namířena přímo proti počítačům, jejich hardwaru, softwaru, datům, sítím apod., nebo v ní vystupuje počítač pouze jako nástroj pro páchaní trestného činu, případně počítačová síť a k ní připojená zařízení jsou prostředím, v němž se taková činnost odehrává. Sledování této kriminality je velice obtížné a spočívá v tom, že se vše odehrává ve velmi obtížně vnímatelném prostředí. Útočník, nebo pachatel pracuje v globálním prostředí, může se v tomto prostoru velmi rychle a nepozorovaně pohybovat, měnit totožnost nebo i mizet a bude vždy o krok napřed, protože může tyto hrozby pouze předstírat, ale i realizovat.⁴

Podobné počítačové útoky se stále častěji objevují i na sociálních sítích, kde se vyskytují falešné zprávy lákající na nějaké atraktivní nebo utajované video. Sociální sítě obecně jsou obrovský potenciál pro lidskou komunikaci, obchodní činnost, ale také pro bezpečnostní hrozby. Pro sociální sítě jsou dnes typické např. úniky osobních údajů ve velkém, sdružování různých uskupení s agresivním podtextem (rasovém, náboženském, levicovou nebo pravicovou politikou apod.). Jinými slovy internet a sociální sítě mají obrovský potenciál pro široké spektrum nejrozmanitějších bezpečnostních hrozeb. Mnohem složitější je pak dnes evidovat, dokumentovat, vyšetřovat a dokazovat trestnou činnost ve virtuálním prostředí. Informace se stávají cenným obchodním artiklem v širokém slova smyslu. Na internetu je velké množství informací a zároveň je internet prostředkem, jak se dostat k nedostatečně chráněným informacím.

Paradoxně, internet má možnost lidi od sebe oddělit a způsobit tak jejich osamění. Lidé často necítí potřebu fyzického kontaktu s osobou na druhé straně, nepotřebuje znát jeho tvář, stačí elektronická adresa či místo, kde se na internetu setkávají. Na internetu také často vznikají skupiny lidí, kteří se v reálném světě nemohou nikdy potkat. Jako výstraha před tímto, stále častějším jevem, vznikají filmová díla, která mají varovat před rozvojem takovéto formy informační společnosti. Protože kdo má informace, má i moc. Předpoklad, že se jednou všichni přestaneme stýkat osobně a že se veškerá komunikace bude odehrávat přes Internet, se objevuje už od té doby, kdy se internet stal neoddělitelnou součástí našich životů.⁵

Lidé přístupem k internetu mají možnost získat veškeré informace, které potřebují vědět. Toto způsobuje nárůst počtu hackrů, kteří nabourávají sítě počítačových středisek za účelem získání a zneužití informací prostřednictvím prodeje jiným kriminálním skupinám, které je dokáží použít proti jednotlivcům, národům, či celému

⁴ JIROVSKÝ, V.: *Kybernetická kriminalita*. Praha: Grada Publishing a.s., 2007, s. 19.

⁵ BLINKA, L. a kolektiv.: *Online závislosti*. Praha: Grada Publishing a.s., 2016, s. 11.

světu. Internet bourá politické, jazykové i náboženské hranice. Internet je „svobodná země“, kde neplatí žádné zákazy ani hranice, což byl i jeho primární záměr – nikoho neomezovat. Proto je jen a jen na každém z nás, jak internet využijeme, popřípadě jak se sami internetem necháme využít.

2 Sociální sítě

2.1 Obecná charakteristika

Název sociální síť se prvně objevil ještě před vznikem internetu, kdy jej popsal anglický sociolog J. A. Barnes. Jednalo se tak o sociologický termín, který popisoval společenské struktury, jako přátelství, okruh společných zájmů, náboženské a jiné příslušnosti, nebo například sexuální orientace.⁶ Termín sociální síť je označována jako služba umožňující komunikovat mezi lidmi, sdílet různé informace a data. Tímto se sociální sítě jasně odlišují od jiných známých způsobů komunikace, jako je např. rozhovor mezi lidmi, klasický telefonický hovor, zaslání e-mailu, atd.

Interaktivnost sociálních sítí je dalším aspektem, který je odlišuje od klasické známé komunikace. V rámci sociálních sítí je k běžné komunikaci přidávána i další část, kdy dochází k vytváření, předávání, sdílení (např. fotografií, videí, dokumentů, odkazů aj.) mezi jednotlivými uživateli navzájem. Dalším typickým znakem sociální sítě je povinnost vytvoření profilů konkrétních osob. Na základě různých smluvních podmínek jednotlivých sítí mohou profily odpovídat reálným osobám (fyzickým, či právnickým), ale mohou být i zcela smyšlené.⁷

Jirásek definuje pojem sociální síť následovně: „*Propojená skupina lidí, kteří se navzájem ovlivňují. Tvoří se na základě zájmů, rodinných vazeb nebo z jiných důvodů. Tento pojem se dnes také často používá ve spojení s internetem a nástupem webů, které se na vytváření sociálních sítí přímo zaměřují (Facebook, Lidé.cz apod.), sociální sítě se mohou vytvářet také v zájmových komunitách kolem určitých webů, například na jejich fórech.*“⁸

⁶ BLÁHA, J., ČOPÍKOVÁ, A., HORVÁTHOVÁ, P.: *Řízení lidských zdrojů*. Praha: Management Press, Albatros Media a.s., 2017, s. 298.

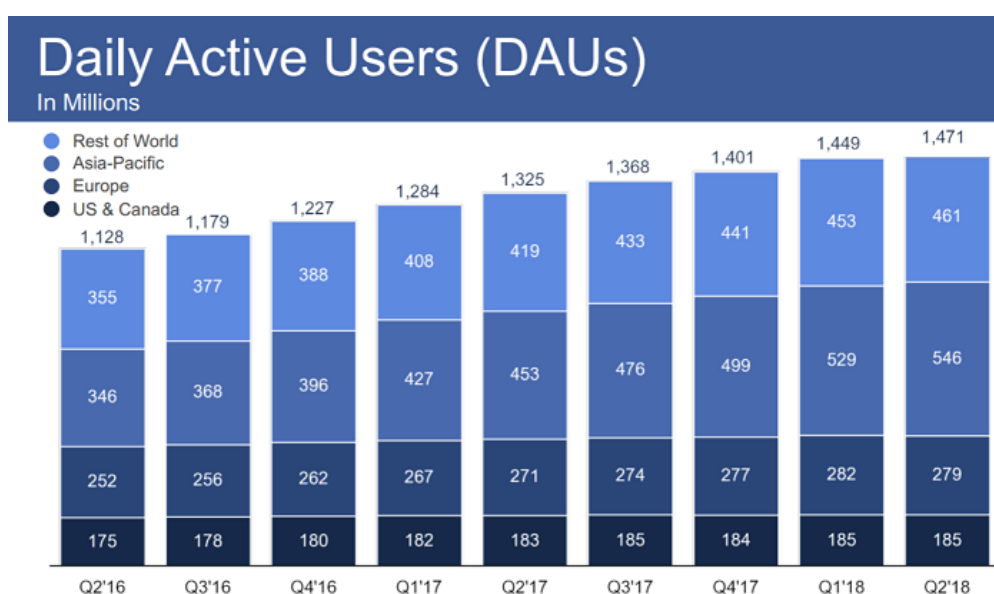
⁷ ČERNÁ, M., ČERNÝ, M., Úvod do problematiky sociálních sítí. *Metodický portál RVP* [online]. Praha: NÚV, 2012 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/g/15075/UVOD-DO-PROBLEMATIKY-SOCIALNICH-SITI.html/>

⁸ JIRÁSEK, P., NOVÁK, L., POŽÁR, J. *Výkladový slovník kybernetické bezpečnosti*. [online]. 2. vyd. Praha: AFCEA, 2015, [cit. 2018-11-20]. s. 177. Dostupné z WWW: <https://www.govcert.cz/cs/informacni-servis/akce-udalosti/2193-vykladovy-slovník-kyberneticke-bezpecnosti-druhe-vydani/>

Na základě výše uvedených definic, by bylo možné říct, že sociální síť (společenská síť, komunitní síť či komunita, anglicky social network), je internetové prostředí propojující skupinu lidí se společným znakem, jako je například, věk, koníček, bydliště, a tak dále. V obecném slova smyslu můžeme sociální síť nazvat každou skupinu lidí, která spolu udržuje kontakt prostřednictvím jakékoliv elektronické komunikace. V novodobém a značně převažujícím pojetí je sociální síť službou na internetu, která svým registrovaným členům nabízí vytvoření veřejného profilu, a to jak jednotlivcům, tak firmám, prostřednictvím kterého spolu mohou členové sdílet různé informace nebo komunikovat, sdílet fotografie a videa, provozovat chat a mnoho dalších aktivit.

Komunikace na sociální síti může probíhat mezi dvěma uživateli soukromě, nebo hromadně, mezi celou skupinou propojenou s uživatelem. V současnosti je nejvýznamnější a nejrozsáhlejší sociální síť Facebook.com. Facebook celkově k 30. červnu 2018 registroval 1,47 mld. denních aktivních uživatelů (meziročně +11 %). Počet aktivních měsíčních uživatelů představoval k 30. červnu 2018 celkově 2,234 mld. (meziročně +11 %).⁹ Mezi veřejností je často rozšířený mylný názor, že využívání této sociální sítě je doménou převážně generace teenagerů, což hrubě neodpovídá skutečnosti.

Obrázek 1: Vývoj počtu denních uživatelů Facebooku po regionech¹⁰

⁹ Růst uživatelů Facebooku se v Evropě zastavil. *MediaGuru* [online]. Praha, 25.7.2018 [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2018/07/rust-uzivatelu-facebooku-se-v-evrope-zastavil/>

¹⁰ Růst uživatelů Facebooku se v Evropě zastavil. *MediaGuru* [online]. Praha, 25.7.2018 [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2018/07/rust-uzivatelu-facebooku-se-v-evrope-zastavil/>

2.2 Uživatelé sociálních sítí

Mezi uživatele sociálních sítí můžeme zařadit jak obyčejného uživatele tak jak ho známe dnes, tak i podnikatelské a jiné subjekty, jako jsou firmy, politici, různé organizace atd. Firmy vytvářejí pro své výrobky různé profily, zkoumají diskuzní fóra o svých výrobcích a dělají výzkumy za účelem zjištění oblíbenosti jejich výrobků a služeb. V dnešní době je stále více rozšířené, že firmy platí takzvaným „influencerům“¹¹, kteří na svých sociálních sítích propagují výrobky těchto firem. Zaměstnavatelé zde mohou snadno zjistit i více informací o svých pracovnících. Na sociální sítě se zaměřují též politici, kteří využívají např. Facebook, Twitter jako moderní způsob komunikace s voliči, a to především s mladou generací.¹² Pro šíření svého vlivu a získání voličů využil všechny významné sociální sítě např. Donald Trump ve své kampani na prezidenta USA. Donald Trump patří mezi nejaktivnější uživatele sociálních sítí v oblasti politiky, kde komentuje nejen americké, ale i světové dění. Mezi významné politiky české politické scény, kteří hojně využívají sociální sítě, již patří celá řada politiků a všechny politické strany, od pravicových (ODS) až po levicové (KSČM). Mezi průkopníky používání sociálních sítí na české politické scéně patřil jednoznačně Zdeněk Škromach, který proslul svými selfie fotkami, které vkládal na svůj účet na sociální sítí.

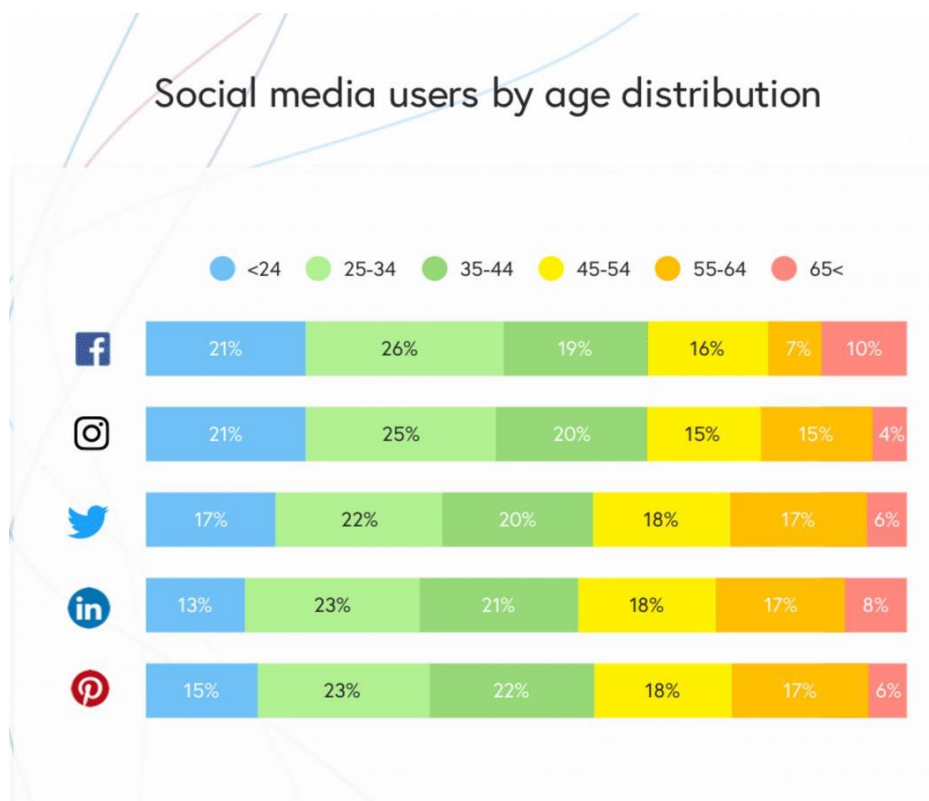
V současné době mezi uživateli sociálních sítí, převažují dospělí uživatelé. Závěry výzkumu společnosti Pingdom.com¹³ hovoří o tom, že 95% uživatelů veškerých sociálních sítí je tvořeno dospělými uživateli (např. u Facebooku to je: 21% uživatelů ve věku méně jak 24 let, 26% uživatelů ve věku 25 až 34 let, 19% uživatelů ve věku 35 až 44 let, 16% uživatelů ve věku 45 až 54 let, 7% uživatelů ve věku 55 až 64 let a 10% uživatelů ve věku 65 a více let, a podle rozdělení pohlaví to je: ženy 53% a muži 47%). Je to hlavně zapříčiněno demografickým vývojem společnosti.

¹¹ **Influencer** je někdy označován jako „vlivný uživatel“ internetu, který dokáže s využitím obsahu, který vytváří, svých vazeb a velikosti svého publika na sociální sítí ovlivnit chování dalších uživatelů na internetu. Takovíto uživatelé se často využívají v rámci marketingových kampaní

¹² PŘIKRYLOVÁ, J., JAHODOVÁ, H.: *Moderní marketingová komunikace*. Brno: Computer press., 2008, s. 247.

¹³ Report: Social network demographics in 2017 [online]. *Pingdom*, © 2018 Pingdom AB [cit. 2018-11-28]. Dostupné z WWW: <https://royal.pingdom.com/2017/05/10/social-media-in-2017/>

Obrázek 2: Uživatelé sociálních sítí podle věku¹⁴

Podobné je to i v České republice, kde podle výzkumu společnosti Focus, Marketing & Social Research¹⁵ uveřejněného v roce 2017 v ČR, rostl počet uživatelů sociálních sítí mírně, ale již ne tak výrazně jako v minulých letech. V roce 2017 bylo 45 % dospělých uživatelů registrovaných na sociálních sítích (nárůst o 6% oproti roku 2015) a 21% populace bylo zaregistrováno na více jak dvou sociálních sítích. Více jak 50% lidí v ČR vlastní Smartphone a 63% registrovaných uživatelů využívala tento telefon jako komunikační nástroj v sociálních sítích. Facebook zůstal dominantní sociální sítí – registrováno v této síti bylo 42% dospělých obyvatel ČR. Facebook tedy má, jak největší počet uživatelů, tak i nejvyšší návštěvnost svých uživatelů. Největší rozmach v této době zažívá sociální síť Instagram, která patří firmě Facebook. Naproti tomu některé sociální sítě ztrácejí na oblibě, jako např. Badoo, různé web fóra, blogy apod. Uživatelé jsou již méně lačni zkoušet nové sociální sítě.

¹⁴ Report: Social network demographics in 2017 [online]. *Pingdom*, © 2018 Pingdom AB. [cit. 2018-11-28]. Dostupné z WWW: <https://royal.pingdom.com/2017/05/10/social-media-in-2017/>

¹⁵ Uživatelé sociálních sítí v ČR. *Focus* [online]. Brno: © FOCUS Marketing & Social Research, 2015, 21.02.2017 [cit. 2018-11-29]. Dostupné z: <https://www.focus-agency.cz/aktuality/uzivatele-socialnich-siti-v-cr>

2.3 Vznik sociálních sítí

Historicky původní sociální sítě tvořili skupiny lidí, které si mezi sebou posílali klasické maily, jako posílení svých stávajících sociálních vztahů. Bylo to v roce 1971, kdy byla odeslána první zpráva na vzdálený počítač na síti ARPANET. Následným krokem bylo v roce 1988 vytvoření aplikace IRC (Internet Relay Chat) finským studentem Ojkarinnenem, který studoval na univerzitě v Oulu a která se nazývala OuluBox. A již v této aplikaci začínají vznikat první předchůdci sociálních sítí, jak je známe dnes. V roce 1995 Randy Conrad spustil první sociální síť Classmates.com (americká obdoba Spolužáci.cz), která dnes spojuje zhruba 40 milionů uživatelů.

Jestliže se budeme bavit o moderních sociálních sítích, tak první taková síť byla sixDegrees.com, která vznikla v roce 1997 a měla až milion uživatelů registrovaných v této síti a 100 zaměstnanců. V této síti mohli uživatelé pomocí svých profilů vytvářet okruhy svých přátel a s těmi poté komunikovat a prohlížet si jejich profily. Vývojáři tuto síť nazvali jako nástroj sloužící k propojení uživatelů internetu. V roce 2001 síť sixDegrees ukončila svou činnost z důvodu příliš vysokých provozních nákladů. *„Při pohledu zpět, vím, že SixDegrees prostě předběhl svou dobu.“ (A. Weinreich, osobní komunikace, 11. července 2001).*¹⁶

Dalším krokem v historii byla sociální síť Friendster.com, která byla založena Jonathanem Abramsem v roce 2002 a stále existuje. Význam této sociální sítě v té době byl obrovský, to si uvědomovala i společnost Google, která v roce 2003 nabídla společnosti 30 milionů dolarů za její odkoupení. Vývojáři Friendster.com ale nabídku odmítli. V roce 2009 skomírající firmu koupila asijská firma MOL Global za 26,5 milionů dolarů. Nyní na ní tato společnost provozuje web, který sdružuje uživatele hrající počítačové hry.

Další sociální síť, která ovlivnila historii je MySpace.com firmy eUniverse s heslem „prostor pro přátele, která byla spuštěna vývojáři v roce 2003 pouhých deset dnů od jejího vzniku. Firma eUniverse viděla v sociálních sítích velkou budoucnost. MySpace dovoľoval jak klasické funkce, tak grafickou úpravu profilu, přidávání zvukových příspěvků a fotografií. MySpace se stal internetovým super-fenoménem.

¹⁶ Sociální sítě a jejich vývoj – pohled do historie. *Objevit.cz* [online]. Praha: Onlineandweb, 2013, 05.03.2013 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.objevit.cz/socialni-site-vyvoj-pohled-do-historie-t22280>

V roce 2006 překonal hranici 100 miliónů registrovaných uživatelů a dokonce, jako první web na světě, předstihnul Google v žebříčku nejnavštěvovanějších stránek USA. MySpace funguje dodnes, ale její obliba již není tak velká jako mezi lety 2006 a 2008 a to hlavně díky značnému a rychlému nástupu Facebooku v oblasti sociálních sítí.

2.4 České sociální sítě

Čeští programátoři a vývojáři nezůstali pozadu a sami vytvořili několik sociálních sítí, jako například:

- Lidé.cz – slouží jako internetové fórum, především jako chatovací server, jako seznamka a k poznávání nových lidí, ale i pro vkládání a sdílení fotografií.
- Spolužáci.cz – sloužila k vytvoření profilu, skrze kterého bylo možné sdílet multimédia, chatovat. Byla určena pro bývalé spolužáky, kteří se takto mohli střetávat. Od 2. 9. 2018 byla ukončena.
- Líbímseti.cz – slouží pro tvorbu internetových profilů lidí, jako seznamka, chatovací server a pro tvorbu blogů. V současné době je téměř nevyužívaný.

2.5 Celosvětové sociální sítě

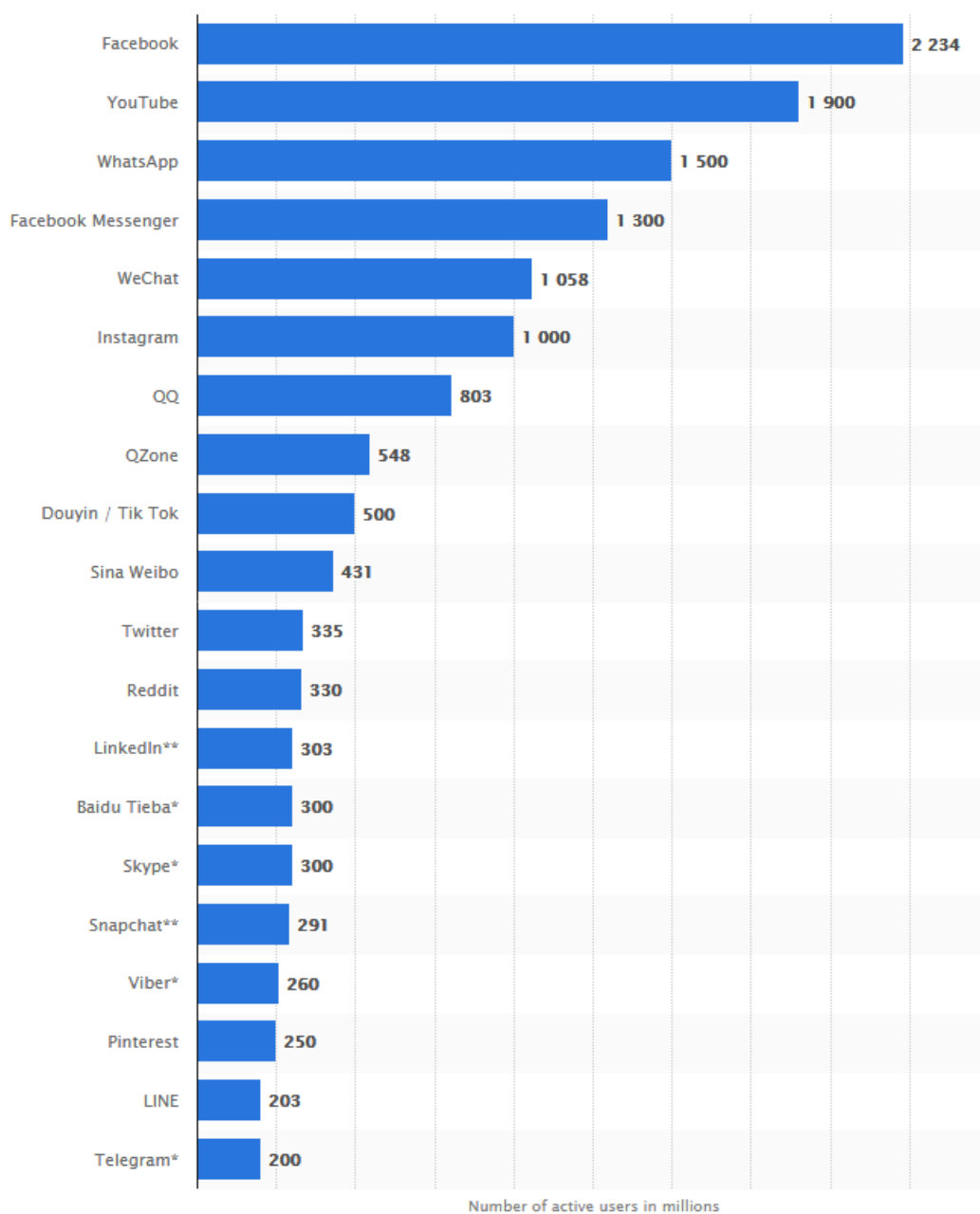
Z dalších nejznámějších sítí jsou využívány stále větším počtem lidí na světě tyto:

- Instagram – slouží k úpravě a sdílení fotek mezi přáteli, kteří se zde označují jako followers.
- Google+ - sociální síť vytvořená společností Google, která měla konkurovat Facebooku. Účet se klientovi vytváří automaticky při registraci k jakékoli službě Google. Sdílení multimediálního obsahu probíhá prostřednictvím kruhů, do kterých si uživatel zařadí své přátele.
- Yahoo.com – čeští uživatelé jej znají jako vyhledávací nástroj, podobně jako google.com, nicméně poskytuje služby sociální sítě.
- Twitter – umožňuje tvorbu profilů, sdílení multimediálního obsahu, chat. Využívanější je v anglicky mluvících zemích.
- Ask – je server, který umožňuje tvorbu profilu a funguje na principu kladení otázek jiným uživatelům.

- Snapchat – je aplikace, která umožňuje sdílení fotek mezi přáteli. Fotka je rozeslána přátelům, a pokud není „přidržena“, tak se po určitém časovém úseku smaže.
- Xchat.cz – je internetové fórum, které umožňuje skupinový chat. V případě potřeby lze otevřít okno k soukromé konverzaci. V současné době je téměř nevyužívaný.
- YouTube.com – je portál umožňující vkládání videí a jejich veřejné sdílení. Je možné odebírat jednotlivé kanály, popřípadě videa sdílet na různých dalších sociálních sítích.
- Viber – je aplikace, která umožňuje uživateli volat, posílat obrázky, videa a odesílat textové a hlasové zprávy každému, kdo má nainstalovanou stejnou aplikaci. Uživatel může založit skupinu, ve které je s rodinou, přáteli apod.
- Skype – je program, který umožňuje telefonovat mezi uživateli zdarma, za poplatek lze telefonovat do tradičních telefonních sítí (služba SkypeOut) a případně získat telefonní číslo a přijímat telefonáty z pevných a mobilních sítí se službou SkypeIn. Dále umožňuje uživatelům posílat zprávy a soubory zcela zdarma.
- Whatsapp – je aplikace, která umožňuje výměnu zpráv a multimediálních souborů mezi vlastníky chytrých telefonů pomocí internetu. Kromě textových zpráv uživatelé WhatsApp Messenger si mohou navzájem zasílat obrázky, videosoubory, audio soubory a sdílet polohu na mapě.
- Qzone – je sociální síť založená v Číně, která umožňuje uživatelům psát blogy, ukládat deníky, poslouchat hudbu, sledovat videa a posílat fotografie. Většina služeb Qzone však není zdarma, pouze po zakoupení tzv. „Canary Yellow Diamond“ mají uživatelé přístup ke všem službám.
- QQ – je další sociální síť založená v Číně převážně pro asijské uživatele. Jedná se o službu, která slouží pro okamžité zasílání zpráv.
- Wechat – je čínská víceúčelová aplikace, která slouží k zasílání zpráv, médií atd. Její další výhodou je služba, která umožňuje uživatelům používat tuto aplikaci k platebním operacím, jako platební kartu. Je taky známa jako „aplikace pro všechno“ díky velké řadě funkcí a služeb.

Na následujícím obrázku jsou vyobrazeny sociální sítě podle počtu aktivních uživatelů.

Obrázek 3: Sociální sítě podle počtu aktivních uživatelů¹⁷

¹⁷ Most popular social networks worldwide as of October 2018, ranked by number of active users (in millions). Statista [online]. New York, 2018, 01.10.2018 [cit. 2018-12-05]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>

2.5.1 Fenomén Facebook

Facebook je sociální síť, která svou velikostí překonává veškeré jiné sociální sítě. Slouží ke komunikaci, sdílení audio i video obsahu, udržování vztahů a k zábavě. Je přeložen do všech jazyků a má přes dvě miliardy aktivních uživatelů. Facebook založil (4. 2. 2014) Mark Zuckerberg, jako prostředek pro sdílení informací mezi studenty Harvardu (v té době byl také studentem), pod doménou thefacebook.com. Během pár měsíců byl rozšířen na další univerzity a následně zpřístupněn pro veškeré uživatele s univerzitní e-mailovou adresou.

Dne 11. srpna 2006 byla Facebooku udělena licence, dle které se na něj může připojit kdokoliv starší 13 let. Uživatelé se mohou připojovat ke skupinám, které působí v rámci stejného reálného kolektivu, lokace, atd.

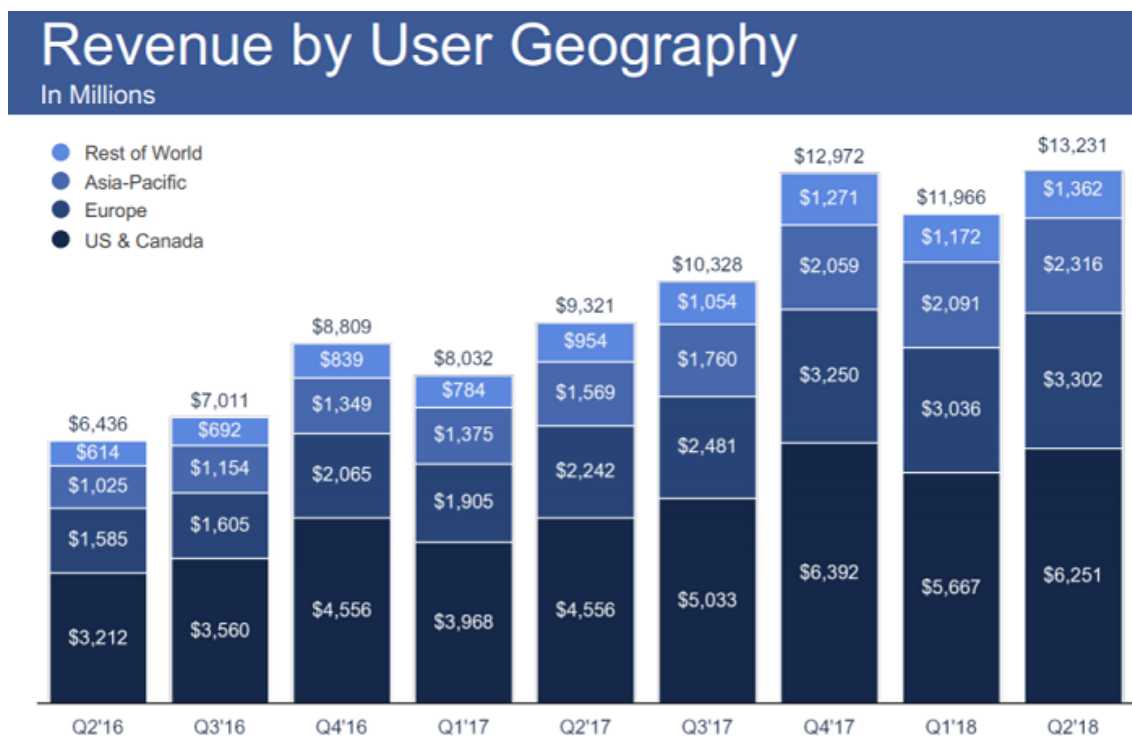
Facebook je nejoblíbenější díky velkému množství funkcí, jako jsou např. „přidání přátel“, chatování, posílání zpráv mezi přáteli, vytvoření různých skupin se společnými zájmy nebo využití různých aplikací v této síti. Funkcí Facebook má samozřejmě daleko více a stále vytváří nové a i z těchto důvodů je Facebook tak celosvětově populární¹⁸

Největší zisk má společnost z reklam umístěných na stránkách, které jsou přesně zacílené na jednotlivého uživatele dle jeho chování na sociální síti. Hodnota celé sociální sítě je, po koupi aplikace Whatsapp, odhadována na 22 miliard amerických dolarů¹⁹. V roce 2010 byla tato firma oceněna za své služby, kdy v soutěži Křišťálová Lupa získala 1. místo za nejlepší sociální síť. Další významné ocenění společnost získala za svou službu Facebook chat, a to 5. místo, a dále 3. místo za mobilní verzi svých stránek v kategorii mobilní služby.

¹⁸ Sociální sítě a jejich vývoj – pohled do historie. *Objevit.cz* [online]. Praha: Onlineandweb, 2013, 05.03.2013 [cit. 2018-12-05]. Dostupné z: <https://www.objevit.cz/socialni-site-vyvoj-pohled-do-historie-t22280>

¹⁹ Facebook dokončil převzetí WhatsApp. Cena stoupla na 22 miliard dolarů. *Hospodářské Noviny* [online]. Economia, ©1996-2019, 06.10.2014 [cit. 2018-12-05]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-62908160-facebook-dokoncil-prevzeti-whatsapp-cena-stoupla-na-22-miliard-dolaru>

Obrázek 4: Výnosy Facebooku po regionech²⁰

Po registraci mohou uživatelé používat veškeré možnosti systému. Prvním krokem k registraci je vyhledání webové adresy facebook.com a vyplnění základních informací, jako je jméno, příjmení, e-mail a zvolené heslo. Po tomto je třeba potvrdit svou identitu a to prostřednictvím telefonního čísla, na které je uživateli zaslán ověřovací kód. Uživatel se dostává k samotné tvorbě svého profilu.

„Stavebním materiálem sociálních sítí jsou profily uživatelů. Stránka s uživatelským profilem bude obsahovat takové informace, jaké do Facebooku sami zadáte. Patří k nim informace o zaměstnání, vzdělání, vztazích (rodinném stavu), kontaktní údaje, informace o zájmech a koníčcích a další.“²¹

Jakmile si člověk vytvoří profil, stává se tak uživatelem. Zde platí, kolik informací o sobě uživatel do profilu zadá, tolik jich tam bude mít a záleží to jen na něm. Informace mohou být jak pravdivé, tak i fiktivní. Stejně tak může uživatel místo svého jména uvést přezdívku, jakoukoliv zkrácenou verzi jména či úplně jiné jméno.

²⁰ Růst uživatelů Facebooku se v Evropě zastavil. *MediaGuru* [online]. Praha, 25.7.2018 [cit. 2018-12-05]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2018/07/rust-uzivatelu-facebooku-se-v-evrope-zastavil/>

²¹ KULHÁNKOVÁ, H., ČAMEK, J., *Fenomén facebook*. 1. vyd. Kladno: BigOak, 2010, s. 34

Obrázek 5: Obrazovka pro přihlášení do služby Facebook²²

Po úspěšné registraci a vytvoření profilu, mohou uživatelé sdílet na své zdi multimediální obsah, informace, popřípadě příspěvky na zeď mohou vkládat jejich přátelé. V pravém uživatelském rozhraní Facebooku se také objevují krátké zprávy o činnostech, které právě dělají ostatní uživatelé. Například: „uživatel Petr okomentoval příspěvek uživatele Pavel.“

„Na Zdi se objevuje vše, co na Facebooku děláte – například informace o přidání fotek, videa či přátel nebo stránek či věcí, co se vám líbí.“²³

Statusy jsou činnosti, názory či pocity, které uživatelé sdílí na své zdi. Všechny příspěvky se ale neobjevují každému uživateli, neboť „Informace na Zdi se vašim přátelům, případně ostatním na Facebooku, zobrazují podle nastavení ochrany vašeho soukromí.“²⁴

Jako přátelé se na Facebooku označují lidé, se kterými sdílíte svůj profil a zeď. Jako přítel je možné si přidat i naprosto neznámého člověka. Uživatel si může přidat přítel několika způsoby:

- načtením z e-mailového adresáře (podle e-mailových portálů, jako je seznam.cz, centrum.cz, volný.cz, gmail.cz atd.)

²² NÁVOD: Jak založit Facebook? A jak zrušit účet Facebook? Jak se přihlásit a co dělat, když to nejde? *Objevit.cz* [online]. Praha, 15.02.2016 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.objevit.cz/jak-se-zaregistrovat-na-facebooku-a-jak-ucet-na-facebooku-zrusit-t146101>

²³ KULHÁNKOVÁ, H., ČAMEK, J., *Fenomén facebook*. 1. vyd. Kladno: BigOak, 2010, s. 40

²⁴ KULHÁNKOVÁ, H., ČAMEK, J., *Fenomén facebook*. 1. vyd. Kladno: BigOak, 2010, s. 41

- výběrem z návrhů lidí, které můžete znát (tento návrh vám Facebook automaticky vygeneruje podle údajů, které se s těmi vašimi mohou shodovat)
- vyhledáním podle jména či přezdívky
- e-mailové adresy
- zaměstnání (současného, bývalého)
- škol (i těch absolvovaných)

Proces samotného přidání přítele je velmi snadné a jednoduché. Stačí pouze jedno kliknutí na tlačítko „poslat žádost o přátelství“, které je umístěno vedle jména vyhledané osoby. Pokud vyhledaný uživatel žádost potvrdí, stane se tak přítelem a od této chvíle spolu uživatelé sdílí téměř všechny informace, které na Facebooku uvedou. Takto to funguje oběma směry.

Facebook obsahuje nepřeberné množství aplikací, z nichž nejpoužívanější je aplikace pojmenovaná „Události“. Tato aplikace byla hlavní funkcí Facebooku již od jeho založení. Umožňuje organizovat rozličné společenské akce či setkání nebo na ně upozorňovat nejen své přátele, ale i okolí. Velké množství aplikací na Facebooku pak tvoří hry, kvízy, horoskopy a jiné další.

2.6 Sdílení soukromých informací

Sdílení soukromých informací, možnostech zneužití citlivých dat a důvěryhodnost uživatelů jsou jedněmi z nejdiskutovanějších témat v souvislosti se sociálními sítěmi. Různé sociální sítě volí rozličné přístupy k této problematice. Síť LinkedIn zvolila omezený a opatrný přístup. Do sítě je možné se přihlásit pouze po obdržení pozvánky stávajícího uživatele. Zcela opačné strategie volí novodobé sociální sítě, do kterých se mohou zaregistrovat uživatelé s e-mailovou adresou. Údaje, které o sobě uživatelé sdílejí, nemusejí odpovídat skutečnosti, tím se také zvyšuje riziko falešných profilů.

3 Rizika internetu a sociálních sítí

Internet boří hranice a časová pásma, celosvětově umožňuje lidem komunikaci ve skutečném čase, nabízí možnost podělit se s přáteli o své zážitky a sdílet s nimi multimediální obsah. Na druhé straně, mimo tento pozitivní přínos, nese internetová komunikace i rizika, která si často uživatelé neuvědomují či nepřipouští. Rizika typu závislosti na internetu a sociálních sítích, rizika šikany, stalkingu, zneužití osobních údajů a další hrozby s kriminálním podtextem.

3.1 Závislost

Závislost na internetu, závislost na Facebooku, závislost na sociálních sítích jsou v poslední době v médiích často opakovaná slovní spojení. Všeobecně si však slovo závislost lidé spojují s drogami, alkoholem, cigaretami či výherními automaty, a přesto je velice snadné podlehnout právě závislosti na internetu. Závislost na internetu má už i svůj odborný název, a to netolismus. Touto závislostí postižení lidé často zapadnou do specifické internetové komunity, kde získávají pocit sounáležitosti a užitečnosti. Toto se stává základem reálného přátelství, které se promítá i do běžného života, kdy se lidé pravidelně setkávají. V prostředí internetového fóra se snaží dosáhnout úspěchu či respektu ke svým znalostem a tím si zvýšit sebevědomí, které poté uživateli pomůže bez přetvářky odhalit jeho reálné já. Internet tak vlastně představuje „pouze“ celý nový svět k uspokojení téměř všech lidských potřeb, které v roce 1943 formuloval Abraham Maslow ve své pyramidální hierarchii.

Obrázek 6: Pyramidální hierarchie lidských potřeb²⁵

²⁵ Maslowova pyramida. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2018 [cit. 2018-12-10]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Maslowova_pyramida

Internet dává uživatelům možnost vést dva odlišné životy, což může vést až k rozpadu osobnosti. Častým jevem je také internetová agresivita. Síť se stává posedlostí. Workoholické získávají další prostor, který vyživuje jejich chorobnou závislost. Jedinci s patologickým chováním zde mohou beztréstně ukájet své vášně a tak utvrzovat protispolečenský postoj. Jinak zdravý člověk se v krizi může spíše obrátit na jednoduché slovní chaty (pokud toto trvá pouze určité přechodná období, nejedná se o závažný problém, naopak dlouhodobé užívání může poukazovat na skrytou psychickou poruchu). Děje se tomu tak, neboť realita kybersvěta působí zdánlivě přátelštějším či celkově lepším dojmem. Takovíto uživatelé v žádném případě nepřistoupí na osobní setkání na reálném místě.

Závislost na internetu zřejmě vytváří v mozku změny, které jsou totožné jako u závislosti na alkoholu nebo jiných tvrdých drogách, jako např. kokain nebo hašiš. To se podařilo dokázat čínským vědcům pomocí výzkumu. Ti zkoumali mozek psychicky nemocných lidí, kterým byla diagnostikována závislost na internetu. Vědci ze střediska duševního zdraví v Šanghaji vyšetřili pomocí skeneru mozky 17 dospívajících osob závislých na internetu a porovnali je se 16 snímků zdravých stejně starých lidí. U závislých se v mozkových centrech objevila bílá vlákna v oblastech, jako jsou citové reakce, v oblasti pozornosti, rozhodování a učení. Shodné změny byly zaznamenány i v mozcích lidí, kteří jsou závislí na alkoholu nebo drogách. Podle všeobecných odhadů je na internetu závislých až deset procent jeho uživatelů.²⁶

Zpravidla jde o hráče počítačových her, kteří se do svého hraní dokáží ponořit natolik, že na dlouhou dobu nejí a nepijí. Hraní her staví na vyšší úroveň než je jejich rodina, studium nebo zaměstnání. Britská psychiatricka Henrietta Bowdenová Jonesová pracující na britské klinice pro gamblery a lidí závislé na internetu (je jedinou v této zemi), tvrdí, že na její klinice byli pacienti, kteří kvůli internetu přestali chodit na přednášky, přestali studovat nebo se jim rozpadlo manželství, z důvodu, že se nedokázali upnout k ničemu jinému než jen ke své hře. Její pacienti se přiznali, že hrají počítačové hry i více jak 14 hodin denně a nedokážou se od hry odpoutat.²⁷

²⁶ LAUSCHMANN, J., Závislost na Facebooku jako psychická porucha. *Tyinternety.cz* [online]. 2009, 08.05.2011 [cit. 2018-12-12]. Dostupné z: <https://tyinternety.cz/socialni-site/zavislost-na-facebooku-jako-psychicka-porucha/>

²⁷ ČTK. Závislost na internetu působí podobné změny v mozku jako alkohol nebo drogy. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, ©2003–2018, 13.1.2012 [cit. 2018-12-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/256160-zavislost-na-internetu-pusobi-podobne-zmeny-v-mozku-jako-alkohol-nebo-drogy.html>

3.1.1 Projevy závislosti

Výzkum vědců z Coloradské univerzity prokázal, že nejvíce jsou ohrožení ztrátou přátel jedinci, kteří mají potřebu ostatní uživatele Facebooku informovat o zcela nedůležitých věcech ze svého života. Časté obměňování statusů a komentování veškerých lidských činností se stává pro ostatní uživatele nudné. Tito lidé si nedokážou představit, že by se na Facebook minimálně jednou denně nepřihlásili a právě tito lidé spadají do nejrizikovější kategorie lidí, které nejspíše propadnou internetové závislosti. Těmto lidem poté hrozí i sociální vyloučení, neb dle tvrzení psychologů, pokud někoho smažeme ze seznamu přátel na sociální síti, smažeme ho i v reálném životě.

Český psycholog Dr. Kalina popisuje závislost na internetu takto: „*Pokud začíná internet poskytovat pouze uspokojení a neplní funkci pracovní ani žádnou jinou, začíná to být na pováženou. Když člověk není schopen emočního a sociálního kontaktu mimo počítačový svět, a fungování ve světě přirozeném, který všichni sdílíme, se vyhýbá, tehdy se může začít jednat o počínající závislost. Ztráta zájmu o všechno ostatní je jednou z typických věcí, jak se závislost na internetu může projevat. Dokonce může nastat i „absták“, který se projevuje poruchami spánku, úzkostnými stavy, někdy naopak agresí a vzrušivostí. Dostavit se mohou i psychosomatické poruchy, třeba oběhové či zažívací.*“²⁸

Psycholog Michael Fenichel, v roce 2009 definoval poruchu pomocí těchto průvodních jevů:

- *Používání Facebooku v nočních hodinách vede k tomu, že je člověk nevyspalý a následující den unavený.*
- *Uživatel tráví na Facebooku více než hodinu denně. (Údaj o hodině denně vychází z tehdejšího průměru v USA, kdy běžný uživatel trávil na největší sociální síti zhruba 30 minut každý den. Samozřejmě pokud Facebook užíváte k práci, nemusíte dobu věnovanou mu profesionálně do limitu započítávat)*
- *Posedlost starými láskami a expartnery, které uživatel na Facebooku našel.*
- *Užívání Facebooku na úkor práce a pracovních povinností.*
- *Odloučení od největší sociální sítě v uživateli vzbuzuje pocity úzkosti a stresu.*
- *Šízení ostatních aktivit: Kvůli možnosti trávit čas na Facebooku uživatel omezuje svoje ostatní aktivity, kterým se dříve věnoval.*

²⁸ JANDOVÁ, L. Závislost na internetu může obrátit život vzhůru nohama. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, ©2003–2018, 11.08.2008 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/146969-zavislost-na-internetu-muze-obratit-zivot-vzhuru-nohama.html>

- *Virtuální schůzky: Místo osobního setkání si uživatel domlouvá schůzky s přáteli či partnerem na Facebooku. (Ostatně pokud uživatel místo na večeri zve svou dívku na Facebook, není pro diagnostikování duševní poruchy asi třeba mnoho ověřování)*
- *Neznámí přátelé: Více než osm z deseti přátel zobrazených na profilu uživatele v postranním sloupci jsou lidé, které vůbec nezná.²⁹*

3.1.2 Jak se závislostí bojovat

Pokud si uživatel myslí, že se u něj projevuje některá ze známek závislosti na internetu, primárně by to měl prokonzultovat se svými nejbližšími. Pokud by se jeho obavy dle rodiny či přátel naplňovaly, doporučují odborníci vyhledat profesionálního psychologa, který mu na základě jeho přesně vylíčené situace nabídne pomoc se změnou jeho patologického jednání. Toto je možné, paradoxně, udělat i anonymně přes internet nebo telefonicky. Nejvyšší péči však poskytne terapeut osobně.

²⁹ FENICHEL, PH.D., M., Facebook Addiction Disorder (FAD). *Fenichel.com/facebook* [online]. Michael Fenichel, Copyright©2009-2018, 27.05.2018 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <http://www.fenichel.com/facebook/>

3.2 Trestné činy páchané v internetovém prostředí

Moderní technologie umožňují uživatelům pohybovat se ve virtuálním světě. Ten se ale od reálného života liší. Ve virtuálním světě mohou vystupovat v anonymitě, jejich komunikace není zatížená žádnými společenskými rolemi, není zatížená ani jejich tělesnými nedostatky, nebo např. sociálním postavením. Umožňují odbourávat strach z osobního kontaktu s lidmi, umožňují uživatelům vzájemnou komunikaci i bez fyzické přítomnosti, ale také tuto komunikaci mohou lehce ukončit. To jsou jen některé z uvedených možností, které moderní technologie nabízejí. Záleží jen na každém jednotlivci, jak se k těmto možnostem postaví, zda je využije, či zneužije.

V souvislosti s trestnou činností v internetovém prostředí, ale i s internetovou bezpečností můžeme uvést některé zákony ČR, které mají přímý vztah k této problematice:

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
- Zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon
- Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích
- Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů
- Zákon č. 14/1993 Sb., o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví
- Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách
- Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 160/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- Zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů (zákon o kybernetické bezpečnosti)³⁰

³⁰ KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016, CZ.NIC. s. 338

3.2.1 Zneužití osobních údajů

Osobní údaje v současné době představují nejcennější hodnotu, proto je v dnešní době kladen obrovský důraz na jejich ochranu. „*Nejspolehlivějším klíčem k bezpečné orientaci v celé problematice, která je užitečná v životě osobním a téměř nezbytná v životě společenském, je pochopení fenoménu ochrany osobních údajů.*“³¹

Pro tuto ochranu slouží zákony České republiky, které vytvářejí záruky lidem, že s jejich osobními údaji nebude nepatřičně nakládáno. Stát pomocí zákonů nezakazuje veškeré nakládání s osobními údaji, ale snaží se o to, aby tyto údaje byly k dispozici pouze k zákonným důvodům a tímto aby nedocházelo k zneužívání údajů. I přes tuto skutečnost a legislativní podporu, je nezbytné, aby si každý sám uvědomil, že svým chováním lze zabránit tomuto zneužití. Postačí, když každý člověk bude k informacím o své osobě opatrnější a nebude tyto údaje zveřejňovat ve virtuálním světě bez rozmyslu. Je velice podstatné, aby se lidé o problém bezpečnosti na internetu zajímali a aby se k této problematice vzdělávali, jak sebe, tak své děti a okolí.

Osobní údaj:

Osobním údajem se nazývá jakákoliv informace týkající se určené nebo určitelné fyzické osoby, k níž se osobní údaje vztahují. Tato se považuje za určenou nebo určitelnou, jestliže lze fyzickou osobu přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro její fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu³². Nakládání s osobními údaji bylo v České republice zakotveno v právu, a to zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, který byl 25. května 2018 nahrazen Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů). Jedná se o tzv. GDPR (General Data Protection Regulation), česky „obecné nařízení na ochranu osobních údajů“. GDPR představuje nový právní rámec všech států EU na ochranu osobních údajů v evropském prostoru, který má za cíl hájit co nejvíce práva občanů EU a stanovovat pravidla pro zpracování osobních údajů. GDPR se týká každého, kdo shromažďuje nebo zpracovává osobní

³¹ MATOUŠOVÁ, M., a HEJLÍK, L., *Osobní údaje a jejich ochrana*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2008, Právní rukověť (ASPI). s. 10

³² ČESKO. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit.2019-01-10] ,částka 32/2000, Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-101#f2017685>

údaje Evropanů, včetně společností mimo území EU, které ale působí na evropském trhu. V prosinci 2018 Česká republika, jako úplně poslední země v EU, k tomuto obecnému nařízení schválila adaptační zákon. V Česku tak podle sněmovnou schváleného zákona platí věková hranice 15 let, kdy dítě může udělit souhlas se zpracováním svých osobních údajů na sociálních sítích. GDPR umožňoval tuto hranici stanovit nejnižší na 13 let. Dá se očekávat, že v ČR se nic nezmění a mladší děti budou jako doposud při zakládání účtů na sociálních sítích uvádět falešný věk.

Dále ještě rozlišujeme pojem citlivý osobní údaj. Citlivým údajem je osobní údaj vypovídající o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích, členství v odborových organizacích, náboženství a filozofickém přesvědčení, odsouzení za trestný čin, zdravotním stavu a sexuálním životě subjektu údajů a genetický údaj subjektu údajů. Citlivým údajem je také biometrický údaj, který umožňuje přímou identifikaci nebo autentizaci subjektu údajů.³³

Uživatelé aplikací a on-line her v digitálním prostředí často užívají stejná hesla do všech aplikací. V okamžiku, kdy dojde k prolomení přístupu do hry, dochází mnohdy i ke zcizení přístupu ke kreditním kartám, bankovním účtům apod. Následují zneužití kreditních karet, finanční podvody atd. Cesta do bank přes vášnivě hráče je mnohem snazší, než přímý útok – počítačové hry jsou totiž podstatně méně chráněny tvůrci tohoto softwaru. Na internetu je důležité být ostražitý a nedůvěřivý. Žádný provozovatel e-mailu nebo jiné komunikační služby nemůže po klientovi vyžadovat zaslání hesla na jiný e-mail. Na internetu se velice často vyskytují podvodné zprávy tvářící se jako vzkaz od provozovatele, tzv. administrátora. Jedná se většinou ale o podvod. Svoje heslo nikomu neprozrazujte. Při tvorbě hesla se vyvarujte jeho jednoduché podobě, např. tvaru jména, data narození nebo třeba číslovek 123456. Doporučuje se nastavit ještě další údaje k zabezpečení účtů na internetu (např.: kontrolní otázky k vašemu e-mailu, nejčastější kontakty, nastavení, naposledy odeslané e-maily atd.). V případě zapomenutí nebo ztrátě hesla a odcizení vašeho účtu na sociálních sítích nebo e-mailu znalost těchto informací napomáhá k návratu účtu.

3.2.2 Kyberšikana

Podobně jako v reálném životě se i na internetu nacházejí lidé, kteří se snaží druhým cíleně ubližovat. Kyberšikanu můžeme tedy definovat jako zneužití ICT,

³³ ČESKO. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit.2019-01-10] ,částka 32/2000, Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-101#f2017685>

zejména pak chytrých mobilních telefonů a internetu, k různým aktivitám, které mají někoho záměrně poškodit. Je to tedy jedna z forem šikany. Podle Koloucha „kyberšikana pak přenáší „klasickou šikanu“ do světa virtuálního a umožňuje útočnickovi použít nástroje a prostředky, které mohou mít mnohem větší dopad na oběť než by tomu bylo ve světě reálném. Kyberšikana díky používání informačních a komunikačních technologií a trvanlivosti dat v kyberprostoru umožňuje opakované útoky na oběť, a to i v případě, že se oběť ve světě reálném geograficky značně vzdálila od místa, kde byla původně šikanována“³⁴.

Termínem kyberšikana označujeme nebezpečné komunikační jevy realizované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Kyberšikana je druhem psychické šikany. Anonymita virtuálního prostředí smazává rozdíly mezi lidmi – ať jde o věk, pohlaví, fyzické dispozice,... Původcem tohoto druhu šikany může být kdokoliv. Útočníky můžeme rozdělit na primární a sekundární. Primární je samotný útočník, ze kterého vychází impulz k šikaně. Sekundárními útočníky jsou diváci a šířitelé, ti předávají informace o kyberšikaně širšímu okolí, což znásobuje dopad na oběť.

Mezi specifické projevy kyberšikany patří:

- publikování ponižujících záznamů nebo fotografií,
- ponižování a pomlouvání,
- krádež identity, či její zneužití,
- ztrapňování pomocí falešných profilů,
- provokování a napadání uživatelů v online komunikaci,
- zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť,
- vyloučení z virtuální komunity,
- obtěžování.

Častým jevem je, že většina dětí za těmito projevy vůbec nevidí šikanu. To, že netuší, že se jedná o šikanu, jim zabraňuje se proti ní také adekvátně bránit. Mají pocit osamělosti, a myslí si, že tento problém nikdo v jejich okolí nepochopí. Kyberšikana v mnoha případech začíná jako tradiční fyzická šikana. Mnohdy se jejich projevy vzájemně prolínají a doplňují. Takovým příkladem může být nahrání fyzického týrání na mobilní telefon a následné zveřejnění této nahrávky na internetu.

³⁴ KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016, CZ.NIC. s. 309

3.2.3 Kybergrooming

Kybergrooming je označován jako konání osoby ve snaze svou oběť zmanipulovat a přinutit ji k osobní schůzce. Útočník je se svou obětí ve spojení pomocí chatu, SMS zpráv, e-mailu, přes Skype nebo přes různé aplikace sloužící ke komunikaci. Důvodem, proč se chce útočník s obětí setkat, bývá nejčastěji za účelem sexuálního zneužití nebo fyzického napadení. Jedná se o velice zákeřný způsob sloužící ke zneužití dětské lehkomyšlnosti, naivity, touhy po přátelství, intimě i jistého dobrodružství. Je to jeden z typických příkladů zneužití osobních údajů, které oběť útočnickovi poskytuje, avšak její záludnost spočívá především v dlouhodobém oklamávání dětské opatrnosti a postupném získávání dětské důvěry. Záludnost kybergroomingu nespočívá jen ve vylákání oběti na schůzku. Nejčastějším příkladem je, že se starší muž vydává za mladšího, avšak začínají se ve větší míře objevovat nové, a ještě zákeřnější způsoby, a to lstivé vylákání kompromitujících osobních materiálů, jako např. erotické fotografie, které poté útočník využije k vydírání oběti s cílem vylákat ji na schůzku. Nejčastějšími typy obětí jsou děti s nízkou sebeúctou a nedostatkem sebedůvěry, děti s emocionálními problémy, naivní a přehnaně důvěřivé děti, adolescenti. U většiny útočníků byl diagnostikovaný patologický zájem o děti. Útočníci často vytvářejí sítě, ve kterých vzájemně spolupracují. Útok můžeme rozdělit do několika etap, jejichž průběh trvá od několika měsíců po několik let.

1. Příprava kontaktu – což zahrnuje vytvoření falešné identity či falešné autority.

Falešná identita: Statická (útočník má jednu falešnou identitu, pod kterou kontaktuje vybrané oběti.)

 Dynamická (útočník identitu upravuje dle potřeby zrcadlení oběti.)

Falešná identita: Útočník vystupuje jako prostředník nějaké firmy; většinou modelingové, finanční,...

2. Kontakt s obětí, navazování a prohlubování vztahu. V této fázi útočník používá efekt zrcadlení, snaží se získat co nejvíce informací o oběti, profiluje oběť, vábení a uplácení, snižování zábran dětí zaváděním sexuálního obsahu do konverzace, snaží se oběť izolovat od okolí.

3. Příprava na osobní schůzku, útočník překonává věkový rozdíl tím, že oběti tvrdí, že se s ní sejde, místo jeho samotného, někdo jiný (otec, sourozenec,...). Útočník oběti vyhrožuje a vydírá ji.

4. Osobní schůzka, na této schůzce útočník pokračuje v manipulaci a často osobní schůzka končí útokem na oběť.

Pravidla, která je třeba dodržovat při internetové komunikaci:

- nenechat se oklamat sliby virtuálních útočníků
- všítat si nesrovnalostí v komunikaci
- přemýšlet, proč daný člověk nechce, abyste o vztahu s ním s někým mluvili
- vytyčit si osobní hranice (s ohledem na sex)
- nikomu nesdělovat své osobní údaje
- nikdy nechodit na osobní schůzky, aniž by o ní někdo věděl
- dávat si pozor na to s kým se, a o čem se bavíte

Příklad kybergroomingu:

Na začátku si dítě může například stěžovat na zastaralý mobil, útočník, stále ještě vystupující jako přítel, mu slíbí, že mu koupí nový, ale na oplátku bude chtít zaslat fotografii dítěte v plavkách. Dítě si za nějaký čas posteskne útočníkovi, že nemá kredit na volání z mobilního telefonu a agresor znovu nabídne pomocnou ruku. Dobití kreditu ovšem podmíní zasláním dalších fotografií, tentokrát již odhalenějších. Dítě bere tuto výměnu jako dobrý obchod. Něco malého ukáže a jako odměnu dostane věc, po které touží. Možná už samo předpokládá, že není všechno v pořádku a na druhém konci je někdo, který nemusí být zcela normální, ale na schůzku by s ním přece nešlo. Jakmile ale agresor získá kompromitující materiály, je schopen jich využít proti oběti. Začne dítěti vyhrožovat, že pokud nepošle další fotky nebo videa, tak již zasláné fotografie rozešle rodičům, kamarádům a známým, nebo učitelům ze školy. Pod takovým nátlakem dochází k psychickému zhroucení dítěte, ale v nemalé míře může dítě takovému nátlaku podlehnout a útočníkovi se podřídí.³⁵

Kybergrooming a právo:

Při zjištění podezřelé komunikace dítěte s neznámou osobou je nejlepší ihned kontaktovat Policii ČR!

Může se jednat o trestný čin – při zahájení trestního řízení lze využít ustanovení § 193b trestního zákoníku – Navazování nedovolených kontaktů s dítětem.

³⁵ Kybergrooming. *NEBUŽ OBĚŤ! Rizika internetu a komunikačních technologií* [online]. NEBUŽ OBĚŤ!, Copyright©2010-2018 [cit. 2019-01-15]. Dostupné z: <http://www.nebudobet.cz/?cat=kybergrooming>

3.2.4 Kyberstalking

Tímto pojmem označujeme opakované, dlouhodobé, systematické a stupňované obtěžování. Konkrétně může jít o zasílání zpráv pomocí chatu, sociálních sítí, atd. Mezi nejčastější projevy stalkingu patří opakované a dlouhodobé pokusy kontaktovat oběť, demonstrace moci a síly útočnicka, naplňování výhrůžek, vydávání se za oběť a snaha poškodit reputaci oběti. Obětí se může stát kdokoliv bez rozdílu.

Základní typologie stalkerů:

1. Bývalý partner – svými útoky se snaží oběti především ublížit.
2. Uctíváč – píše oběti dopisy, kupuje dárky, je-li oběť odmítnut, začne vyhrožovat, snaží se ji poškodit, může použít i násilí.
3. Neobratný nápadník – pokouší se o fyzický kontakt, ale zpravidla se neuchylují k použití násilí.
4. Ublížený pronásledovatel – vyhrožuje oběti, zastrašuje ji, podává na ni žaloby, mstí se na domácích mazlíčcích. Tento typ bývá velice vytrvalý.
5. Sexuální útočník – útočné až sexuálně agresivní chování. Útočníci jsou často sexuálními delikventy se slabými sociálními dovednostmi a podprůměrnou inteligencí. Často se uchylují k voyerství, sadismu, masochismu, exhibicionismu, obscénním telefonátům,...
6. Poblouzněný milovník – věří, že je do něj oběť zamilovaná. Pokud se nedostane do péče odborníka, obvykle ve stalkingu pokračuje.

Jak se bránit před stalkerem?

- Přerušit osobní kontakt,
- vyhýbat se místům možného setkání, změnit své návyky,
- snažit se projevy pronásledování evidovat,
- vyhledat pomoc,
- mimo domov se pohybovat s další osobou,
- nosit u sebe legální prostředky pro svou ochranu,
- nezveřejňovat své osobní údaje,
- kontaktovat policii ČR.

Kyberstalking a právo:

Kyberstalking lze právně posuzovat jako trestný čin Nebezpečné pronásledování podle § 354 trestního zákoníku. Tento trestný čin je poměrně nový, v trestním zákoníku se objevil po novelizaci platné od 1. 1. 2010 a od této doby rostou počty případů, které

police šetří, anebo které se dostali až před soud. Mezi základní podmínky patří, že pachatel, jak známý tak neznámý, musí svou oběť obtěžovat systematicky a vytrvale používáním různých prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak ji kontaktovat, anebo vtíráním se do její blízkosti. Motivem může být jistá náklonost, láska, obdiv, nebo také na druhou stranu zloba nebo nenávisť. Přitěžující okolností podle § 354 trestního zákoníku je, že takové jednání je spácháno na dítěti.

3.2.5 Sexting

Sexting je fenomén spojený s využitím informačních a komunikačních technologií k zasílání multimediálního obsahu s erotickým podtextem. Jde o sdílení vlastních intimních fotografií či videí s druhými uživateli internetu. Tyto záznamy jsou pak často uveřejňovány na sociální síti. Sexting napomáhá k šíření dětské pornografie a je posuzováno jako trestný čin na celém světě. K sextingu dochází i mezi dospělými osobami, avšak většina takovéto komunikace je posuzována jako šíření dětské pornografie. V závislosti na druhu fotografií a jejich způsobu pořízení se každý případ sextingu v České republice řeší jednotlivě, některé se posuzují jako přestupek, jiné jako trestný čin.

„Necelých osm procent dotázaných dětí na internetu veřejně sdílí vlastní intimní fotografie či videa, kde jsou alespoň částečně odhalené nebo nahé. Přes soukromé kanály (chat, SMS, e-mail) tento materiál poslalo jiným uživatelům internetu (partnerům, přátelům apod.) více než 12 procent dětí,”³⁶ řekl Martin Kožíšek, který pracuje na manažérské pozici v sekci „internetové bezpečnosti“ akciové společnosti Seznam.cz a tvůrce internetového projektu „Seznam se bezpečně!“ U mladistvých osob (osoby, které dovršily 15 let, ale nepřekročily 18 let věku) může sexting být posuzovaný jako trestný čin ohrožování mravní výchovy mládeže, protože osoby starší 15 let mohou mít sex, aniž by spáchali trestný čin. Na druhou stranu při tom nesmí pořizovat fotografie, natáčet video nebo dokonce si i jen vést deník (do 18 let). V tom případě by se mohlo jednat o trestný čin „výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií“. Sexting je velice často nástrojem pro vydírání dětí v rámci tzv. kybergroomingu.³⁷

³⁶ Sexting provozuje stále více dětí, varují odborníci. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, ©2019, 15.07.2014 [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/342218-sexting-provozuje-stale-vice-deti-varuji-odbornici.html>

³⁷ KOPECKÝ, K., KOŽÍŠEK, M., Fenomén sexting v teorii a praxi (díl 1). *E-Bezpečí* [online]. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého, 2015 [cit. 2019-01-17]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/994-fenomensexting1>

Sexting a právo:

§ 192 TZ – Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií

(1)Přechovávání (odnětí svobody až na 2 roky)

(2)Výroba, dovoz, vývoz, nabídka, zpřístupňování (odnětí svobody až na 3 roky)

Pokud toto spáchá pachatel jako člen organizované skupiny, dále rozšiřuje dětskou pornografií obzvláště účinným způsobem (film, rozhlas, televize, internet), či s cílem získat značný finanční prospěch, může být potrestán odnětím svobody až na 6 let, v případě mezinárodní organizované skupiny až na 8 let.

§ 193 TZ – Zneužití dítěte k výrobě pornografie

(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle, bude potrestán odnětím svobody na 1 rok až 5 let.

Organizovaně či s cílem získat značný finanční prospěch může být potrestán odnětím svobody až na 6 let, v případě mezinárodní organizované skupiny až na 8 let.³⁸

³⁸ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit.2019-01-17] ,částka 11/2009, Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast2-hlava3>

3.2.6 Rady pro bezpečnou on-line komunikaci

Pro bezpečné používání internetu a bezpečnou on-line komunikaci prostřednictvím internetu, postačí zapamatovat si pár prostých, a přesto velice účinných rad:

- Zvažte, zda je nutné zveřejňovat telefonní číslo nebo adresu
- Neposílejte nikomu svoji intimní fotografii, nikdy nevíte, kde se může objevit
- Při používání webové kamery buďte obezřetní. Kdokoli může na druhé straně hovor nahrávat
- Nesdělujte informace o tom, kde se právě nacházíte, nebo že někam odjíždíte
- Když s někým nechcete komunikovat, nekomunikujte
- Udržujte hesla v tajnosti, nesdělujte je ani osobě blízké ani nikomu jinému
- Nikdy neodpovídejte na nemravné, hrubé nebo vulgární e-maily či vzkazy
- Nedomlouvejte si schůzku přes internet, aniž byste toto oznámili někomu jinému
- Nevěřte každé informaci, kterou na internetu přečtete
- Než cokoli potvrdíte, přečtete si podmínky užívání ³⁹

³⁹ Rady pro bezpečnou on-line komunikaci. *Bezpečný internet* [online]. [cit. 2019-01-22]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/zacatecnik/on-line-komunikace/bezpecna-komunikace.aspx>

4 Kazuistiky

V této části bakalářské práce jsou uvedeny skutečné příběhy rizik Internetu a sociálních sítí a to jak ze zahraničí, tak i z České republiky.

4.1 Rozvod kvůli počítači

„Za svůj rozvod viní právě internet i pětatřicetiletý Josef. Před pěti lety si s manželkou koupili domek poblíž Jindřichova Hradce. Protože Josef jako správce počítačové sítě jedné velké firmy vydělával dost peněz, opustila Iva svou profesi učitelky francouzštiny a zůstala doma. V novém okolí sice nikoho neznala, ale chtěla si odpočinout, věnovat se doma překladům a hlavně svému velkému koníčku: chovu psů. Všechno krásně fungovalo až do chvíle, kdy Josef dostal od své firmy domů zdarma vysokorychlostní internet. Iva si založila své internetové stránky, začala navštěvovat různá diskusní fóra chovatelů psů a ostatní věci ji postupně přestaly zajímat. Domácnost i okolí domu a zahrada začaly chátrat. Vstávala pozdě, protože dlouho do noci seděla u počítače. Když se Josef vracel domů, musel si připravit jídlo sám, později už nebylo ani uklizeno a vypráno. Známi k nim přestali jezdit, protože dům byl v hrozném nepořádku. Navíc Iva odmítala vycházet z domu, nechtělo se jí ani do kina, na večeri, natož pak někam na dovolenou. A výsledek? Josef si našel přítelkyni a stojí před rozvodem. A trápí ho vina, že donesl domů internet.“⁴⁰

4.2 Špatný prospěch

„Šestnáctiletá Zuzana má zkažené léto. Vysvědčení na konci roku nedostala. Má totiž před sebou reparát z fyziky. Podle jejich rodičů je důvodem právě internet. „Když sedí za počítačem, vůbec nevnímá čas. Kdybych ji nehnala spát, seděla by u něj do noci. Nejčastěji má otevřenou tu svoji zelenou kytku,“ rozčiluje se její matka. Zelená květinka je symbolem ICQ, oblíbeného internetového komunikačního kanálu. Zejména mladí lidé se na něm vydrží bavit hodiny a hodiny. Když začala Zuzana vysedávat u počítače, zhoršil se jí nejen prospěch ve škole, ale dostavily se i poruchy spánku a začala nabírat kila. „Nejedla třeba celý den, a v noci vyluxovala ledničku,“ stěžuje si její matka.

„Internetová závislost může souviset s obezitou, ale znám lidi, co naopak byli extrémně vyhublí, protože byli neustále na chatu. Zanedbávali i hygienu. Může dojít

⁴⁰ JANDOVÁ, L. Závislost na internetu může obrátit život vzhůru nohama. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, ©2003–2019, 11.08.2008 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/146969-zavislost-na-internetu-muze-obratit-zivot-vzhuru-nohama.html>

i k srdečnímu selhání. Americká literatura dokonce popsala i smrt při surfování. U dětí jde hlavně o to, aby v rodině existovalo lidské zázemí a živá komunikace, ke které by ta virtuální byla pouhým doplňkem. Pokud to tak není a rodina je dysfunkční, je větší pravděpodobnost, že z ní vyjde jedinec s diagnózou.“ Aby se tak nestalo, stojí zato připomenout klasika komunikačních teorií Marshalla McLuhana (1911-80), který po objevu mobilů a internetu napsal: „Je to úžasné, ale občas se setkávejte!“⁴¹

4.3 Orlovská párty

„Až nečekaně mnoho přátel má zřejmě sedmatřicetiletá žena z Orlové. Ta zorganizovala ve středu večírek a své přátele pozvala pomocí sociální sítě Facebook. Na akci se však přihlásilo 2500 lidí, několik stovek jich skutečně přišlo. Situaci museli uklidňovat policisté ze speciální pořádkové jednotky. Párty se konala na pozemku na Ostravské ulici v orlovské části Poruba. „Lidé, kteří tam přijeli, začali dělat výtržnosti, rušili noční klid, blokovali komunikaci a začali být agresivní. K tomu nechyběla hlasitá hudební reprodukce,“ uvedla karvinská policejní mluvčí Zlatuše Viačková. Na místo vyrazila nejprve policejní hlídka, které žena zoufale přiznala, že nečekaný nával návštěvníků nezvládá. Poté do Orlové dorazila i speciální pořádková jednotka „Jejím úkolem bylo obnovit veřejný pořádek a zajistit noční klid v ulicích,“ dodala mluvčí s tím, že policejní výzvu k rozchodu účastníci divoké párty neuposlechli. „Naopak někteří začali být velmi agresivní. Na policisty házeli kameny a dlažební kostky, převraceli kontejnery, rozbíjeli sklo, převraceli dopravní značky a vulgárně vyřvávali. Kámen zasáhl i policejního psa,“ popsala Viačková. Pět policistů bylo při zásahu zraněno. Nakonec se však podařilo policistům rozdivočelou skupinu lidí zpacifikovat.“⁴²

4.4 Facebooková vražda

„Případ chladnokrevné brutality mezi náctiletými otrásl Nizozemskem. Trojice mladistvých čínského původu ve věku pouhých 15, 16 a 17 let měli kvůli roztržce na sociální síti Facebook nechat zavraždit svou 15 letou kamarádku. Oběť jménem Joyce měla údajně na Facebooku roznášet drby o sexuálních dobrodružstvích své nejlepší kamarádky, 16leté Polly. Ta se natolik rozčílila, že spolu se svým přítelem najala

⁴¹ JANDOVÁ, L. Závislost na internetu může obrátit život vzhůru nohama. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, © 2003–2019, 11.08.2008 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/146969-zavislost-na-internetu-muze-obratit-zivot-vzhuru-nohama.html>

⁴² KARBAN, Pavel. Ženě z Orlové se facebooková párty vymkla z rukou, stovky rváčů rozháněli těžkooděnci. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, © 2003–2019, 30.08.2012 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/277435-zene-z-orlove-se-facebookova-party-vymkla-z-rukou-stovky-rvacu-rozhaneli-tezkoodenci.html>

dalšího, patnáctiletého chlapce z nizozemské čínské komunity, aby ji ubodal, za což měl obdržet částku 20 Euro. Podle vyjádření nizozemského ministerstva spravedlnosti byla vražda pečlivě plánovaná. Její strážci s vykonavatelem několik týdnů komunikovali pomocí Facebooku a mobilních telefonů. Poskytli mu adresu oběti a dobu, kdy byla doma. Samotný vrah měl být údajně terčem vyhrožování. Pokud by nezabil Joyce, sám by zemřel rukou Polly a jejího přítele. Otec vypověděl, že mladý Jing-hua v polovině ledna zazvonil u dveří s tím, že chce hovořit s Joyce. Když byly děti o samotě, chlapec na dívku zaútočil nožem a zasažil ji několik bodných ran. Otce, který přiběhl dceři na pomoc, pořežal v obličeji. Joyce následkům zranění podlehla o několik dní později v nemocnici. „Ptám se sám sebe, jak ji mohli tito lidé zabít jen kvůli nějaké rozepři. Všímám si, že se děti chovají čím dál víc násilnický. Nemají respekt. Nemyslí na druhé. Doufám, že vy jako soudce, politici, rodiče a celá naše společnost uděláme něco, abychom to zastavili,“ napsal otec zavražděné dívky soudci. „Facebooková vražda“, jak je případ v Nizozemsku označován, nemá v zemi obdoby. Kauza vyvolala debatu o vlivu sociálních sítí na chování náctiletých.“⁴³

4.5 Kybergrooming

„Snad nejznámějším případem kybergroomingu v ČR je kauza Pavla Hovorky, který na internetu vystupoval jako sponzor dětských domovů, vyhlásil pro ně např. soutěž „dítě VIP“. Dětský výherce měl strávit dva týdny v Praze. Zde jej Hovorka pohlavně zneužil na vrátnici, kde pracoval jako ostraha. Další oběti kontaktoval prostřednictvím internetových seznámek a zval je na osobní setkání. Odmítací chlapce vydíral zveřejněním fotografií či šířením zpráv o údajné homosexualitě. Výsledkem setkání byl v několika případech pohlavní styk. Hovorka byl obviněn z trestného činu pohlavního zneužívání, vydírání, ohrožování výchovy mládeže, svádění k pohlavnímu styku a znásilnění. Soud mu uložil trest odnětí svobody na 8 let ve věznicí s ostrahou a nařídil zároveň sexuologickou léčbu. Odvolací soud později tento trest zmírnil na 6,5 let, neboť se nepodařilo prokázat znásilnění, ale „pouze“ pohlavní zneužívání celkem 21 chlapců.“⁴⁴

⁴³ Děti v Nizozemsku nechaly ubodat kamarádku kvůli hádce na Facebooku. Novinky.cz [online]. Praha: Seznam.cz, © 2003–2019, 23.08.2012 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/276887-deti-v-nizozemsku-nechaly-ubodat-kamaradku-kvuli-hadce-na-facebooku.html>

⁴⁴ Muž zřejmě zneužil víc jak dvacet chlapců, stojí před soudem. Ct24.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize ©1996 – 2019, 2009 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1423212-muz-zrejme-zneuzil-vic-jak-dvacet-chlapcu-stoji-pred-soudem>

4.6 Kyberšikana

„Dvanáctiletá Rebecca Ann Sedwicková z USA (Obrázek 7 dole), která byla téměř rok šikanována na Internetu, spáchala v roce 2013 sebevraždu skokem z rampy v opuštěné cementárně ve floridském Lakelandu. Dříve na síti též hledala, jak spáchat sebevraždu, a těsně před smrtí si změnila přezdívku v programu pro vzkazy Kik Messenger na "Ta mrtvá holka". Šikana začala poté, co Rebecca nějakou dobu chodila s jedním chlapcem. Její matka novinářům řekla, že dcera dostávala vzkazy jako: „Jsi hnusná“, „Proč ještě žiješ?“ a „Jdi se zabít“. Situace se tak vyhrotila, že matka odhlásila dceru ze školy z Crystal Lake a zrušila její účet na Facebooku. Ze školy prý musela odejít, po rvačce s jinou dívkou, která se s ní údajně chtěla kamarádit. Na konci téhož roku byla Rebecca hospitalizována poté, co si pořezala zápěstí. Zbytek školního roku ji matka učila doma. V září nastoupila do jiné školy. Zdálo se, že se vše obrací k lepšímu, a Rebecca v nové škole pookřála. Ale tajně se přihlásila k novým aplikacím včetně telefonního posílání zpráv Kik Messenger a Ask.fm a šikana začala nanovo poté, co se na Internetu začala dotazovat na nadváhu. Šerif Judd uvedl, že dívka byla na sociálních sítích „naprosto terorizována“⁴⁵

Obrázek 7: Rebecca Ann Sedwicková⁴⁶

⁴⁵ Dvanáctiletá dívka se zabila po téměř roční šikaně na internetu. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, ©2003–2019, 16.09.2013 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/313386-dvanactileta-divka-se-zabila-po-temer-rocni-sikane-na-internetu.html>

⁴⁶ Dvanáctiletá dívka se zabila po téměř roční šikaně na internetu. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, ©2003–2019, 16.09.2013 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/313386-dvanactileta-divka-se-zabila-po-temer-rocni-sikane-na-internetu.html>

4.7 Sexting

„12. září 2009 spáchala sebevraždu 13letá žákyně 7. třídy floridské základní školy Hope Witsell. Důvodem její sebevraždy byl sexting. Protože chtěla upoutat pozornost Alexe Eargooda, chlapce, který se jí líbil, zaslala mu mobilním telefonem svou nahou fotografii. Jeho spolužačka si ale v autobuse od Alexe půjčila mobil, ve kterém objevila nahou fotku Hope. Tuto fotku pak dívka přeposlala dalším spolužákům a spolužačkám ze školy. Během několika hodin začala fotografie kolovat po několika okolních základních a středních školách. Od této chvíle začala probíhat ve škole šikana – spolužáci se Hope smáli, uráželi jí, říkali o ní, že je děvka a coura. Postupně se o sextingu Hope a o její nahé fotografii šířící se školou dozvěděl vedení školy, které Hope na týden vyloučilo ze školy. Pod tlakem neustálého posměchu a urážení Hope 12. září 2009 spáchala sebevraždu (oběsila se ve svém pokoji)“⁴⁷

4.8 Bytaři

„Bytoví zloději začínají intenzivně slídit na Facebooku a dalších sociálních sítích, kde se snaží získat důvěru konkrétních lidí a zjistit jejich majetkové poměry, aby jim pak vybílili byt nebo dům. „Ve spisech už máme uzavřené případy, kdy zloději navštívili naše klienty v době, kdy na Facebook vkládali vesele fotografie od moře nebo se kamarádkám chlubili, jak výhodně v zahraničí nakoupili nové modely oblečení,“ řekl Právu Václav Bálek z Allianz. A jak se na to vlastně přišlo? „Stalo se nám už několikrát, že se klient při projednávání své škody z krádeže, likvidátorovi prořekl, že o jeho nepřítomnosti doma věděli jeho kamarádi a známí, kterým přes Facebook posílal fotky z poznávacího zájezdu po jižní Evropě,“ dodal ředitel likvidace pojištění majetku Allianz Pavel Novotný. „Pověsili byste si na svůj dům cedulku: Právě jsem 14 dní na dovolené a vrátím se v pátek 22. dubna 2011? Asi by to nikoho ani nenapadlo, ale na internetu takové informace najdete úplně běžně,“ dodal šéf IT bezpečnosti Allianz v ČR Karel Waisser.“⁴⁸

⁴⁷ Případy sextingu. *Sexting.cz* [online]. Projekt E-Bezpečí, 2013 [cit. 2019-02-05]. Dostupné z: <http://www.sexting.cz/>

⁴⁸ GINTER, J., Bytaři vás vykradou podle Facebooku. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, ©2003–2019, 16.04.2011 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/finance/230953-bytari-vas-vykradou-podle-facebooku.html>

5 Dotazníkové šetření

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit konkrétnější a aktuální údaje o častosti využívání sociálních sítí, jaké sociální sítě uživatelé upřednostňují a celkové povědomí o možnostech těchto sítí či jejich rizik. Prostor byl věnován i vlastním zkušenostem autora a jeho názorům.

Dotazník byl rozdán kolegům a kolegyním autora, ale i známým a rodinným příslušníkům, a byl také po dobu 21 dnů veřejně umístěn na internetu na stránkách www.vyplnto.cz, kde jej mohla vyplnit široká škála lidí, i díky sdílení dotazníku pomocí sociálních sítí autora. Tím byla zajištěna vysoká rozmanitost vzorku a tím validnější výsledky. Navracených rozdaných dotazníků bylo 20 kusů a on-line dotazník vyplnilo 209 respondentů. Celkově se tedy zúčastnilo dotazníkového šetření 229 respondentů.

5.1 Výsledky dotazníkového šetření

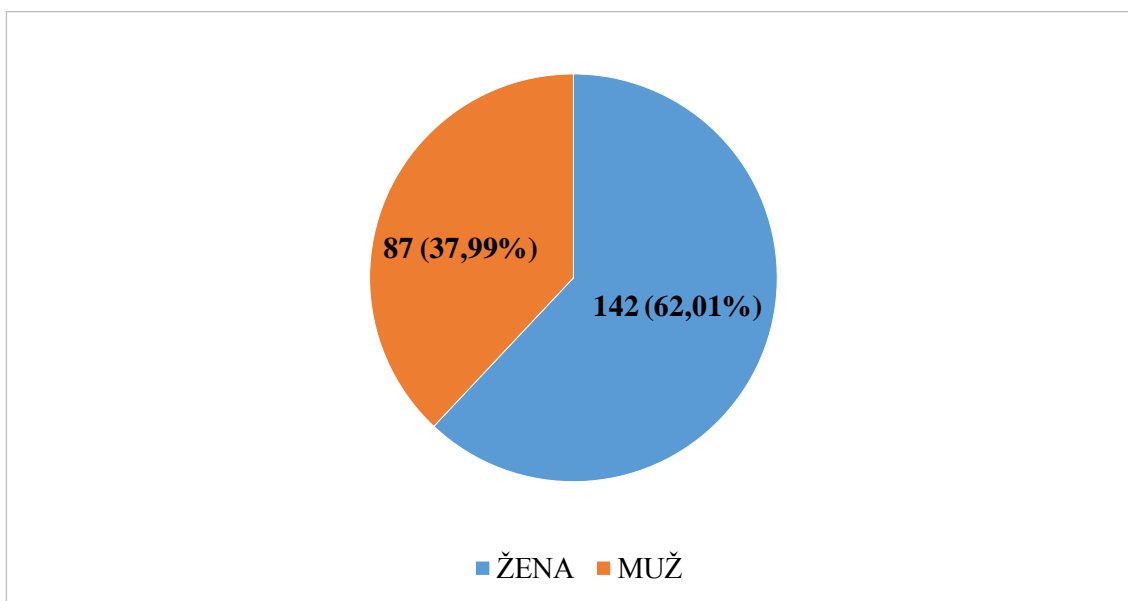
Dotazník byl zpracován do 17 otázek ve většině případů s výběrem 2 – 7 možností odpovědí. Respondenti měli 21 dní na vyplnění a odevzdání dotazníku zpět. Všichni dotazovaní odpovídali na všechny otázky. Autor tímto šetřením došel k zajímavým informacím, které jsou následně prezentovány prostřednictvím tabulek a u stěžejních otázek vizualizovány graficky.

Odpovědi otázek 1 - 6 autor shrnul do krátkého hodnocení a konstatoval, že z odpovědí respondentů, vplynuly tyto závěry:

Otázka 1: Zastoupení mužů a žen v dotazníkovém šetření

Muž	Žena
87	142
37,99 %	62,01 %

Graf 1: Zastoupení mužů a žen v dotazníkovém šetření

Otázka 2: Věkové složení respondentů

Věk				
15 - 20 let	21 – 30 let	31 – 40 let	41 – 50 let	Více než 50 let
55	85	42	35	12
24,02 %	37,12 %	18,34 %	15,28 %	5,24 %

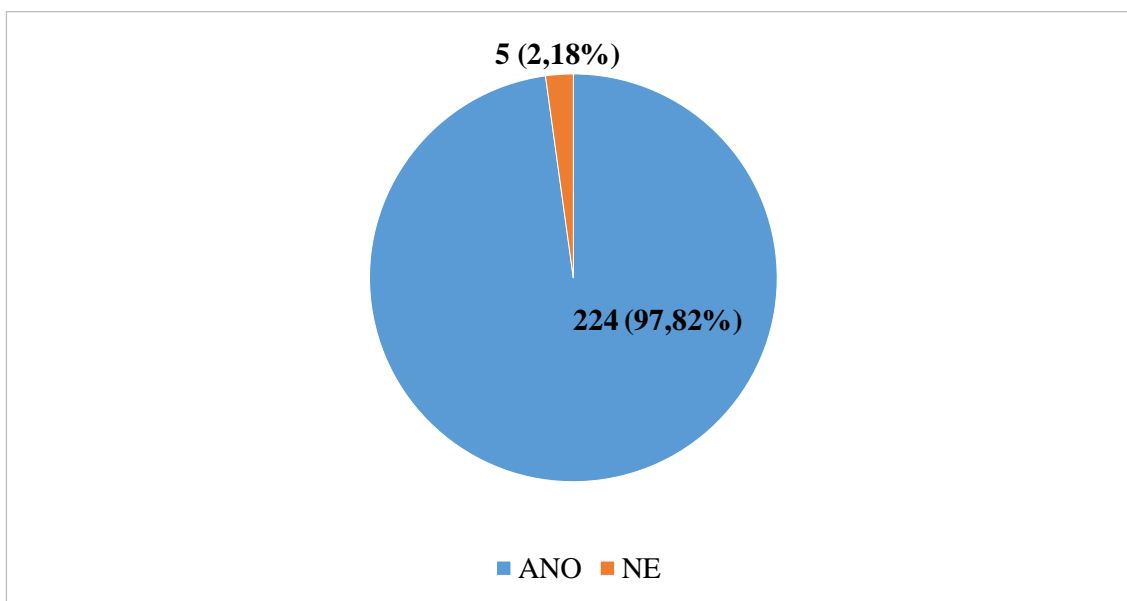
Otázka 3: Lokalizace bydliště respondenta

Bydliště v městské aglomeraci	Bydliště na venkově
159	70
69,43 %	30,57 %

Otázka 4: *Vlastníte PC, mobilní telefon nebo tablet s připojením na internet?*

Ano	Ne
224	5
97,82 %	2,18 %

Graf 2: *Vlastníte PC, mobilní telefon nebo tablet s připojením na internet?*

Otázka 5: *Na internet se připojuji*

Několikrát denně	1x denně	Několikrát týdně	1x týdně	Několikrát měsíčně	Vůbec se nepřipojuji
217	5	5	1	1	0
94,76 %	2,18 %	2,18 %	0,44 %	0,44 %	0

Otázka 6: *Činnost na internetu*

Vyhledávám zajímavé informace	Navštěvuji sociální sítě	Poslouchám hudbu, sleduji videa	Pracuji	Studuji	Hraji hry	Jiné
166	163	144	81	80	58	8
72,49 %	71,18 %	62,88 %	35,37 %	34,93 %	25,33 %	3,49 %

Jako závěr prvního oddílu bychom mohli považovat, že větší část uživatelů internetu tvoří ženy (Graf 1). Věkové rozložení uživatelů bylo dle předpokladů. Nejpočetnější skupinu tvořili uživatelé mezi 20 a 30 lety, následovaní věkovou

skupinou 15 až 20 let (Otázka 2).⁴⁹ Rozdíl mezi městem a venkovem je setřen rozvojem informačních technologií i do dalších, okrajovějších částí než obyvatelstvem „bohatých“ aglomerací. Dále z dotazníkového šetření vyplynulo, že značná část respondentů má v této době možnost vlastnit moderní technologie (Graf 2), přes které se mohou připojovat na internet několikrát denně (94,76 % respondentů) a to se záměrem vyhledat, v danou chvíli, důležité informace, zkontrolovat aktivitu na sociálních sítích či poslouchat hudbu nebo sledovat videa. Naproti tomu odpověď „vůbec se nepřipojuji“ k internetu nezvolil žádný dotazovaný, z čehož vyplývá, že v dnešní době se používání internetu stalo nedílnou součástí našich životů.

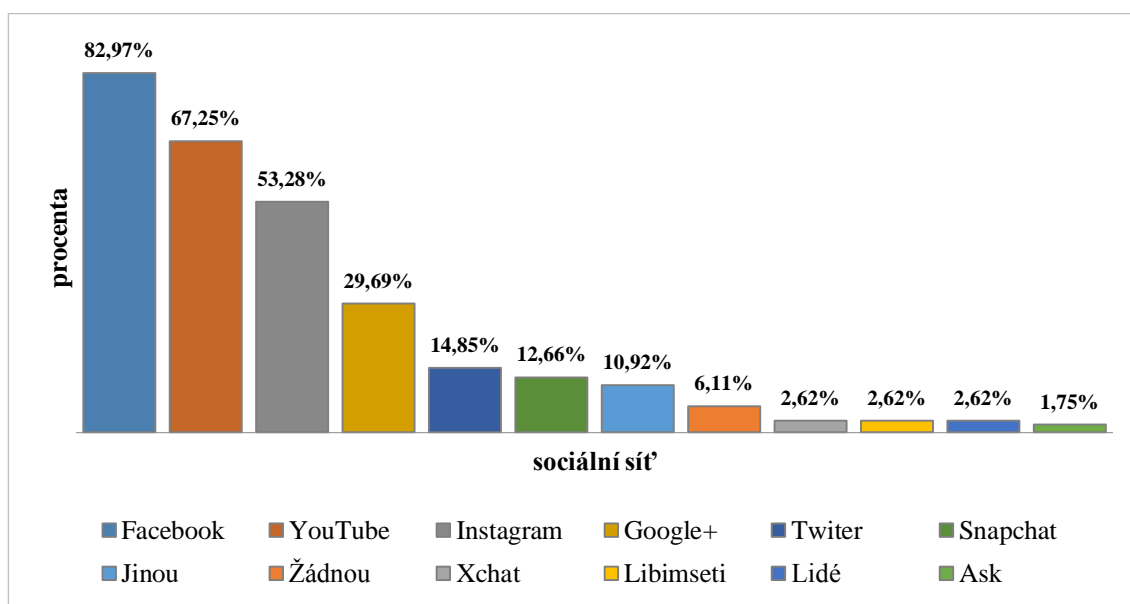
Další část dotazníku byla zaměřena na sociální sítě, povědomí o nich a jejich využívání.

Otázka 7: Jaké využíváte sociální sítě?

Facebook	190	82,97 %
YouTube	154	67,25 %
Instagram	122	53,28 %
Google+	68	29,69 %
Twiter	34	14,85 %
Snapchat	29	12,66 %
Jinou	25	10,92 %
Žádnou	14	6,11 %
Xchat	6	2,62 %
Libimseti	6	2,62 %
Lidé	6	2,62 %
Ask	4	1,75 %

⁴⁹ kapitola 2.2 Uživatelé sociálních sítí na s. 16-17

Graf 3: Využívání sociálních sítí

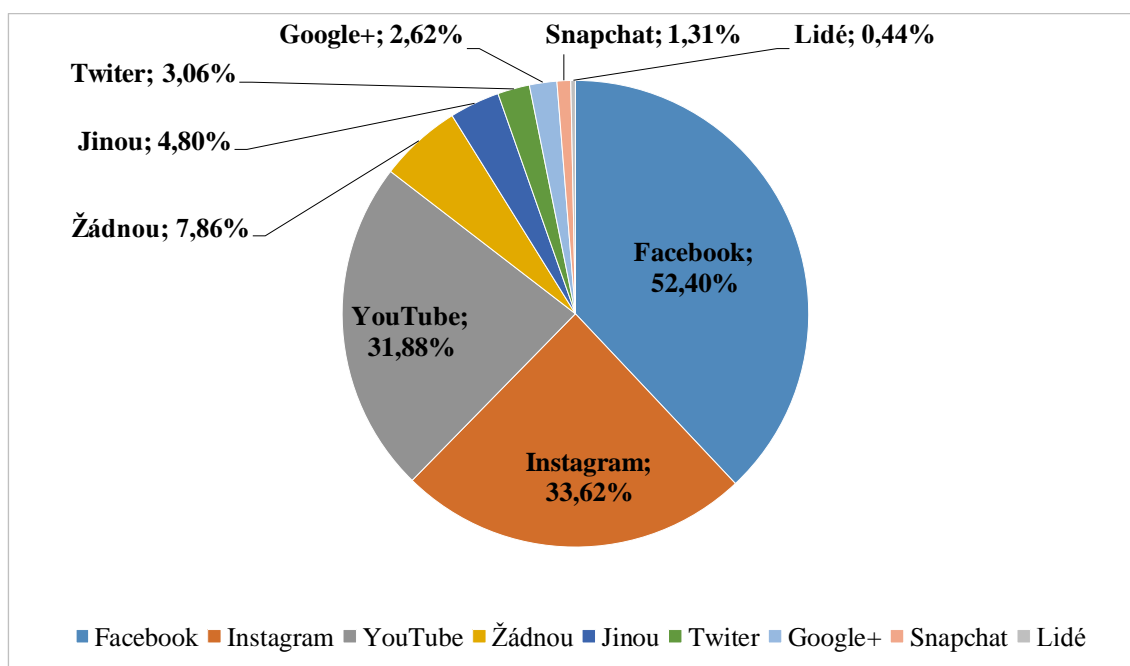

Z grafu je zcela jasné, že každý respondent využívá průměrně tři sociální sítě. Nejoblíbenější je mezi respondenty Facebook, na kterém má založený účet téměř 83% dotázaných. Velké oblíbenosti se také těší YouTube, který pravidelně využívá necelých 68% respondentů. Na třetím místě se pomyslně umístila sociální síť Instagram, která v poslední době zažívá největší celosvětový rozmach co do počtu nových uživatelů. Méně už oblíbené jsou sociální sítě Google+ a Twitter, jež dohromady používá necelých 45% respondentů. Za to 17% respondentů odpovědělo, že používají jinou nebo žádnou sociální síť. Nejmenší podíl návštěvnosti sociálních sítí tvoří Libimseti, Lidé, Ask a jiné.

Otázka 8: Kterou z těchto sítí využíváte nejčastěji?

Facebook	120	52,40%
Instagram	77	33,62%
YouTube	73	31,88%
Žádnou	18	7,86%
Jinou	11	4,80%
Twitter	7	3,06%
Google+	6	2,62%
Snapchat	3	1,31%
Lidé	1	0,44%

Graf 4: Preferovaná sociální síť

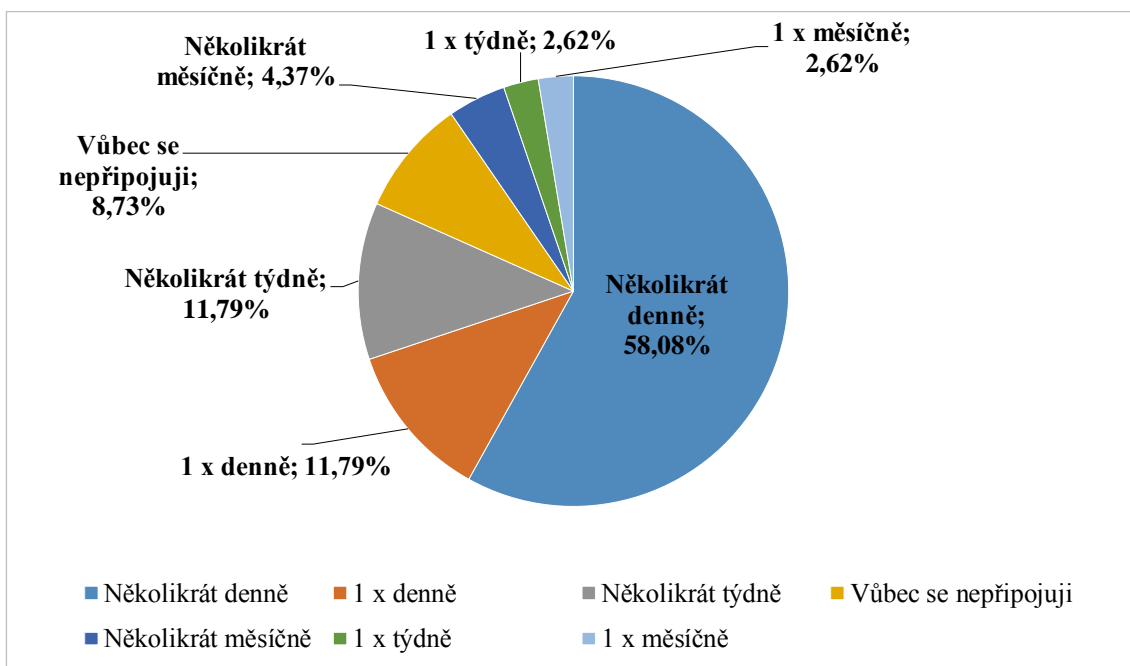

V této otázce si respondenti mohli vybrat více sociálních sítí, které nejčastěji využívají. Jako svoji primární sociální síť si zvolilo 120 respondentů Facebook, to je 52,40%, který se tak dá považovat za nejvytíženější sociální síť. Instagram si vybralo 33,62% respondentů, YouTube 31,88% a u zbylých sociálních sítí to bylo již pod deset procent. Naproti tomu 7,86% respondentů uvedlo, že nevyužívají žádnou sociální síť.

Otázka 9: Jak často navštěvujete svůj profil?

Několikrát denně	133	58,08 %
1 x denně	27	11,79 %
Několikrát týdně	27	11,79 %
Vůbec se nepřipojuji	20	8,73 %
Několikrát měsíčně	10	4,37 %
1 x týdně	6	2,62 %
1 x měsíčně	6	2,62 %

Graf 5: Frekvence návštěvnosti svého profilu

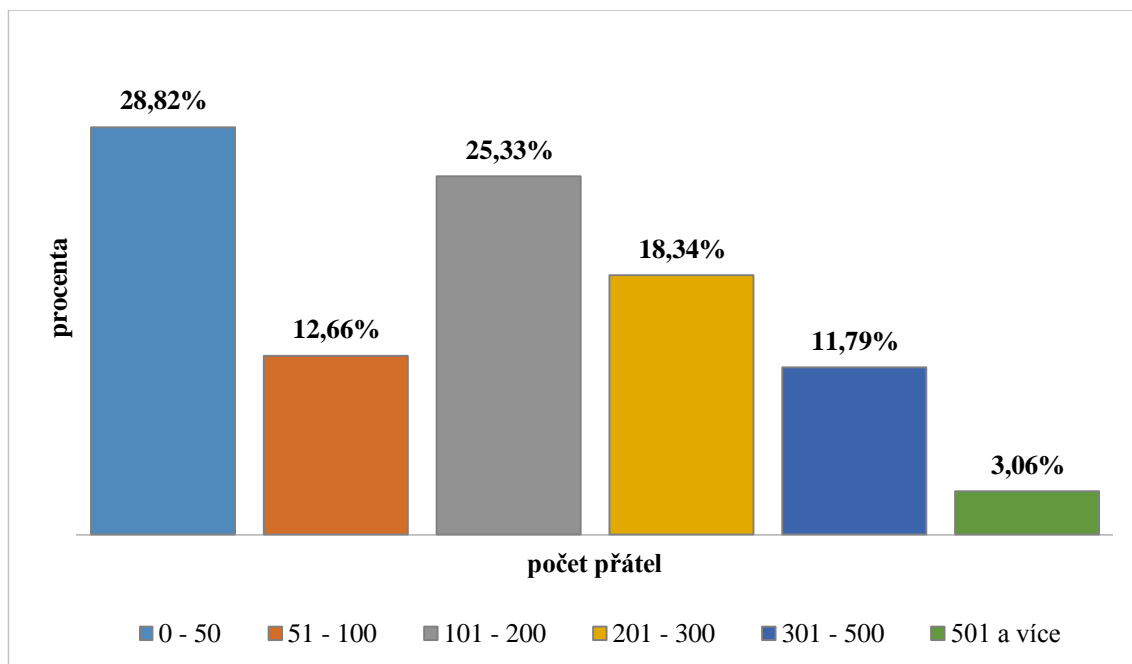
Z následujícího grafu můžeme vyčíst, že 70% dotázaných má denní přehled o svém účtu na nějaké ze sociálních sítí, z čehož 58% dotázaných svůj profil kontroluje několikrát denně. Menší část dotázaných svůj profil kontroluje minimálně jednou týdně a pouhých 7% respondentů svůj účet aktualizuje minimálně jednou měsíčně, a na druhou stranu skoro 9% dotázaných uvedlo, že se nepřipojují vůbec.

Otázka 10: Přihlašujete se na Facebook i přes svůj mobilní telefon?

Ano	Ne
171	58
74,67%	25,33%

Otázka 11: Kolik máte na Facebooku přátel?

0 – 50	66	28,82 %
101 – 200	58	25,33 %
201 – 300	42	18,34 %
51 – 100	29	12,66 %
301 – 500	27	11,79 %
501 – více	7	3,06 %

Otázka 12: Znáte všechny tyto přátele osobně?

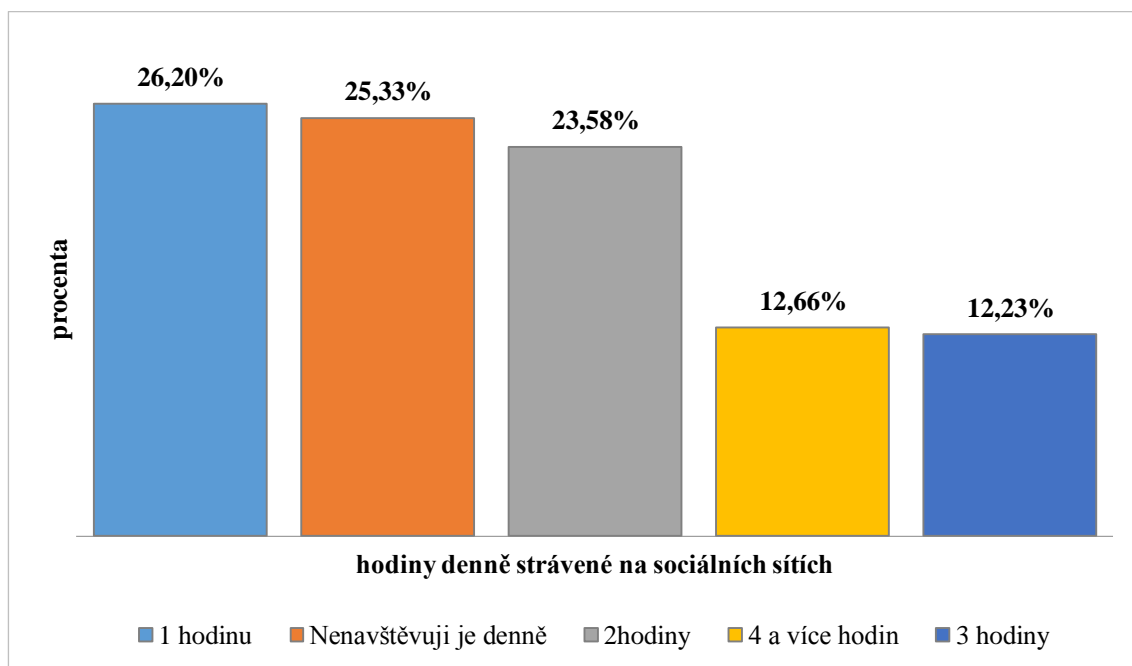
Ano	Ne
132	97
57,64%	42,36%

Další otázka se věnovala počtu přátel na sociální síti. Osmnáct procent dotázaných přátel s 200 až 300 lidmi, 25% má přátel mezi 100 a 200, 28% jich má „pouze“ do 50 a 12,66% dotázaných má přátel mezi 50 a 100. Pro autora zajímavý fakt je, že 11,79% respondentů má 300 a více přátel a dokonce 3% (7 respondentů) uvedlo, že má více jak 500 přátel. Z otázky číslo 12 autora překvapilo, že skoro polovina (42,36%) z reprezentativního vzorku si mezi své přátele, se kterými sdílí svůj uveřejněný multimediální obsah na internetu nebo sociálních sítích, přidá člověka, kterého nezná osobně.

Otázka 13: Kolik hodin denně trávíte na sociálních sítích?

1 hodinu	60	26,2 %
Nenavštěvuji je denně	58	25,33 %
2 hodiny	54	23,58 %
4 a více hodin	29	12,66 %
3 hodiny	28	12,23 %

Graf 6: Čas denně strávený na sociálních sítích

Otázka 14: *Myslíte si, že se na sociální síti můžete stát závislími?*

Ano	Ne
182	47
79,48%	20,52%

Další otázka se věnovala době, kterou uživatelé tráví pouze na sociálních sítích ne na internetu samotném. Polovina dotázaných stráví pouze na sociálních sítích hodinu až dvě denně. Zhruba 25% respondentů tráví na sociální síti mezi 3 a 4 hodinami denně a další znepokojující zjištění autora je, že 29 dotazovaných, to je 12,66%, po sociální síti brouzdá 4 a více hodin. A to i přesto, že ze všech těchto lidí si 79,48% (182 dotázaných z 229) uvědomuje, že se na sociální síti mohou stát závislími.

Otázka 15: *Myslíte si, že se přes sociální sítě dají páchat trestné činy?*

Ano	Netuším	Ne
201	21	7
87,77%	9,17%	3,06%

Otázka 16: Pokud ano jaké?

Na otázku „myslíte si, že se přes sociální sítě dají páchat trestné činy“(Otázka 15) odpovědělo 87,77% „ano“, 9,17% dotazovaných odpovědělo „netuším“, a 3,06% odpovědělo „ne“. Na otázku 16, „pokud ano jaké trestné činy“, uvedlo těchto 87% nejčastěji kyberšikana, kyberstalking, finanční podvody, vydírání, vyhrožování, zneužití osobních údajů, šíření a distribuce dětské pornografie, hanobení národa, rasy a přesvědčení a šíření poplašné zprávy (jak jeden respondent uvedl, stokrát řečená lež se stává pravdou).

Otázka 17: Pomohla vám někdy v něčem sociální síť?

Ano	Ne
171	58
74,67%	25,33%

Pokud Ano, v čem Vám pomohla?

Odpovědi na poslední dvě otázky jsou velmi pozitivní a ukazují, že přes sociální sítě se nemusí páchat pouze trestné činy, ale že i taková síť dokáže lidem pomoci, jak uvedlo 74,67% dotazovaných. Většinou s dohledáním informací, hledáním přátel, s komunikací s přáteli, seznamováním, k inspiraci, k pomoci při studiu a při práci, k získání kontaktu na osoby, nebo získáním jiné pomoci prostřednictvím sdílení na sociální síti.

Závěr

Sociální síť Facebook můžeme chápat jako vynikající nástroj ke komunikaci, pro mnohé se stal také zdrojem informací a zábavy. Většina lidí zde tráví svůj volný čas a přitom udržují kontakty se svou rodinou, přáteli a známými. Přes všechna pozitiva tohoto fenoménu vystupují na povrch i nová rizika, která jdou ruku v ruce právě s těmito novými možnostmi, které Facebook nabízí. Uživatelé o sobě ve virtuálním světě mnohdy prozrazují velmi mnoho, aniž by si uvědomovali důsledky. Často do sociálních sítí dávají k dispozici nejen svá data, ale také data svých nejbližších, přátel, kolegů z práce v domněnku, že jsou tyto data zcela anonymní, avšak tento pocit je často mylný.

To vše je v případě Facebooku monitorováno a ukládáno do databází, kdy systém ukládá do svých databází IP adresu, ze které uživatel ke službě přistupuje, lokaci místa ze kterého uživatel přistupuje, informace o internetovém prohlížeči a také seznam internetových stránek, které uživatel navštěvuje. Dále ukládá záznamy o všech aktivitách, které uživatel v rámci této sítě provádí. Archivovány tak jsou záznamy o aktualizacích statusu, komentářích statusů ostatních uživatelů, komentářích k fotografiím či videím a samozřejmě také záznamy o tom, jak který uživatel kliká na reklamní bannery umístěné na Facebooku a díky tomu má Facebook ve svých databázích detailní seznam osobních informací a aktivit svých uživatelů a je jen otázkou času, kdy tyto informace někdo zneužije.

Musíme však podotknout, že ve většině případů zneužití informací je na vině skoro vždy samotný uživatel, který si neuvědomuje následky, které mu přílišné otevírání svého soukromí na sociálních sítích může přinést. Lidé se zde snadno nechávají zlákat vidinou členství v komunitě přátel a neuvědomují si, že čím více přátel mají, tím více jsou v ohrožení i jejich údaje na síti vystavené. Podle autora jako nejdostupnější prostředek prevence bychom měli zvolit výchovu dětí k bezpečnému a etickému užívání moderních technologií ve školách a zvýšení jejich povědomí o možných hrozbách. Pracovat na tomto tématu pro autora bylo velmi zajímavé a přínosné. V neposlední řadě doufá, že svou prací pomohl vytvořit náhled na danou problematiku i lidem, kteří zkušenost se sociální sítí Facebook a ostatními sociálními sítěmi doposud nemají a tím naplnil hlavní cíl bakalářské práce a doufá, že tato práce bude užitečná i ostatním.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BLÁHA, J., ČOPÍKOVÁ, A., HORVÁTHOVÁ, P.: *Řízení lidských zdrojů*. Praha: Management Press, Albatros Media a.s., 2017, 432 s. ISBN 978-80-7261-430-1
2. BLINKA, L. a kolektiv.: *Online závislosti*. Praha: Grada, 2016, 200 s. ISBN 978-80-247-5311-9
3. JIROVSKÝ, V.: *Kybernetická kriminalita*. Praha: Grada Publishing a.s., 2007, 288 s. ISBN 978-80-247-1561-2
4. KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016, 528 s. ISBN 978-80-88168-15-7.
5. KRAS, P.: *Internet v kostce aktualizováno pro rok 2002*. Praha: Fragment, 2002, 144 s. ISBN 978-80-7200-631-1
6. KULHÁNKOVÁ, H., ČAMEK, J. *Fenomén facebook*. Kladno: BigOak, 2010, 128 s. ISBN 978-80-904764-0-0.
7. MATOUŠOVÁ, Miroslava a Ladislav HEJLÍK. *Osobní údaje a jejich ochrana*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2008, 455 s. Právní rukověť (ASPI). ISBN 978-807-3573-225.
8. PŘIKRYLOVÁ, J., JAHODOVÁ, H.: *Moderní marketingová komunikace*. Brno: Computer press., 2008, 320 s. ISBN 978-80-247-3622-8
9. SCHAFFER, S. M.: *HTML, XHTML a CSS: bible [pro tvorbu WWW stránek]*. 4. vyd. Praha: Grada, 2009, 648 s. ISBN 978-80-247-2850-6
10. SKLENÁK, V.: *Data, informace, znalosti a Internet*. 1. vyd. Praha: C H Beck, 2001, 507 s. ISBN 80-7179-409-0

Elektronické zdroje

1. ČERNÁ, M., ČERNÝ, M., Úvod do problematiky sociálních sítí. *Metodický portál RVP* [online]. Praha: NÚV, 2012 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/g/15075/UVOD-DO-PROBLEMATIKY-SOCIALNICH-SITI.html/>

2. ČTK. Závislost na internetu působí podobné změny v mozku jako alkohol nebo drogy. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, ©2003–2018, 13.1.2012 [cit. 2018-12-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/256160-zavislost-na-internetu-pusobi-podobne-zmeny-v-mozku-jako-alkohol-nebo-drogy.html>
3. FENICHEL, PH.D., M., Facebook Addiction Disorder (FAD). *Fenichel.com/facebook* [online]. Michael Fenichel, Copyright©2009-2018, 27.05.2018 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <http://www.fenichel.com/facebook/>
4. GINTER, J., Bytaři vás vykradou podle Facebooku. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, ©2003–2019, 16.04.2011 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/finance/230953-bytari-vas-vykradou-podle-facebooku.html>
5. JANDOVÁ, L. Závislost na internetu může obrátit život vzhůru nohama. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, ©2003–2019, 11.08.2008 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/146969-zavislost-na-internetu-muze-obratit-zivot-vzhuru-nohama.html>
6. JIRÁSEK, P., NOVÁK, L., POŽÁR, J. *Výkladový slovník kybernetické bezpečnosti*. [online]. 2. vyd. Praha: AFCEA, 2015, [cit. 2018-11-20]. s. 177. Dostupné z WWW: <https://www.govcert.cz/cs/informacni-servis/akce-udalosti/2193-vykladovy-slovník-kyberneticke-bezpecnosti-druhe-vydani/>
7. KARBAN, Pavel. Ženě z Orlové se facebooková párty vymkla z rukou, stovky rváčů rozháněli těžkooděnci. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, © 2003–2019, 30.08.2012 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/277435-zene-z-orlove-se-facebookova-party-vymkla-z-rukou-stovky-rvacu-rozhaneli-tezkoodenci.html>
8. KOPECKÝ, K., KOŽÍŠEK, M., Fenomén sexting v teorii a praxi (díl 1). *E-Bezpečí* [online]. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého, 2015 [cit. 2019-01-17]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/994-fenomensexting1>
9. LAUSCHMANN, J., Závislost na Facebooku jako psychická porucha. *Tyinternety.cz* [online]. 2009, 08.05.2011 [cit. 2018-12-12]. Dostupné z: <https://tyinternety.cz/socialni-site/zavislost-na-facebooku-jako-psychicka-porucha/>

10. Děti v Nizozemsku nechaly ubodat kamarádku kvůli hádce na Facebooku. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, © 2003–2019, 23.08.2012 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/276887-deti-v-nizozemsku-nechaly-ubodat-kamaradku-kvuli-hadce-na-facebooku.html>
11. Dvanáctiletá dívka se zabila po téměř roční šikaně na internetu. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, © 2003–2019, 16.09.2013 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/313386-dvanactileta-divka-se-zabila-po-temer-rocni-sikane-na-internetu.html>
12. Facebook dokončil převzetí WhatsApp. Cena stoupla na 22 miliard dolarů. *Hospodářské Noviny* [online]. Economia, ©1996-2019, 06.10.2014 [cit. 2018-12-05]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-62908160-facebook-dokoncil-prevzeti-whatsapp-cena-stoupla-na-22-miliard-dolaru>
13. Kybergrooming. *NEBUŽ OBĚŤ! Rizika internetu a komunikačních technologií* [online]. NEBUŽ OBĚŤ!, Copyright©2010-2018 [cit. 2019-01-15]. Dostupné z: <http://www.nebudobet.cz/?cat=kybergrooming>
14. Maslowova pyramida. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2018 [cit. 2018-12-10]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Maslowova_pyramida
15. Muž zřejmě zneužil víc jak dvacet chlapců, stojí před soudem. *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize ©1996 – 2019, 2009 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1423212-muz-zrejme-zneuzil-vic-jak-dvacet-chlapcu-stoji-pred-soudem>
16. NÁVOD: Jak založit Facebook? A jak zrušit účet Facebook? Jak se přihlásit a co dělat, když to nejde? *Objevit.cz* [online]. Praha, 15.02.2016 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.objevit.cz/jak-se-zaregistrovat-na-facebooku-a-jak-ucet-na-facebooku-zrusit-t146101>
17. Případy sextingu. *Sexting.cz* [online]. Projekt E-Bezpečí, 2013 [cit. 2019-02-05]. Dostupné z: <http://www.sexting.cz/>
18. Rady pro bezpečnou on-line komunikaci. *Bezpečný internet* [online]. [cit. 2019-01-22]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/zacatecnik/on-line-komunikace/bezpecna-komunikace.aspx>
19. *Report: Social network demographics in 2017* [online]. Pingdom, © 2018 Pingdom AB [cit. 2018-11-28]. Dostupné z WWW: <https://royal.pingdom.com/2017/05/10/social-media-in-2017/>

20. Růst uživatelů Facebooku se v Evropě zastavil. *MediaGuru* [online]. Praha, 25.7.2018 [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2018/07/rust-uzivatelu-facebooku-se-v-evrope-zastavil/>
21. Sexting provozuje stále více dětí, varují odborníci. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, ©2003-2019, 15.07.2014 [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/342218-sexting-provozuje-stale-vice-deti-varuji-odbornici.html>
22. Sociální sítě a jejich vývoj – pohled do historie. *Objevit.cz* [online]. Praha: Onlineandweb, 2013, 05.03.2013 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.objevit.cz/socialni-site-vyvoj-pohled-do-historie-t22280>
23. Uživatelé sociálních sítí v ČR. *Focus* [online]. Brno: © FOCUS Marketing & Social Research, 2015, 21.02.2017 [cit. 2018-11-29]. Dostupné z: <https://www.focus-agency.cz/aktuality/uzivatele-socialnich-siti-v-cr>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 2019-01-10], částka 32/2000, Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-101#f2017685>
2. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit.2019-01-17] ,částka 11/2009, Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast2-hlava3>

Seznam zkratk

ČR – Česká republika

ICT - Information and Communication Technologies, informační a komunikační technologie

IP - číselný kód identifikující síťové rozhraní

PC – personal computer, osobní počítač

SMS - Short message service, služba krátkých textových zpráv

TZ – trestní zákoník

Seznam tabulek a grafů

Obrázek 1: <i>Vývoj počtu denních uživatelů Facebooku po regionech</i>	15
Obrázek 2: <i>Uživatelé sociálních sítí podle věku</i>	17
Obrázek 3: <i>Sociální sítě podle počtu aktivních uživatelů</i>	21
Obrázek 4: <i>Výnosy Facebooku po regionech</i>	23
Obrázek 5: <i>Obrazovka pro přihlášení do služby Facebook</i>	24
Obrázek 6: <i>Pyramidální hierarchie lidských potřeb</i>	26
Obrázek 7: <i>Rebecca Ann Sedwicková</i>	43
Otázka 1: <i>Zastoupení mužů a žen v dotazníkovém šetření</i>	46
Otázka 2: <i>Věkové složení respondentů</i>	46
Otázka 3: <i>Lokalizace bydliště respondenta</i>	46
Otázka 4: <i>Vlastníte PC, mobilní telefon nebo tablet s připojením na internet?</i>	47
Otázka 5: <i>Na internet se připojuji</i>	47
Otázka 6: <i>Činnost na internetu</i>	47
Otázka 7: <i>Jaké využíváte sociální sítě?</i>	48
Otázka 8: <i>Kterou z těchto sítí využíváte nejčastěji?</i>	49
Otázka 9: <i>Jak často navštěvujete svůj profil?</i>	50
Otázka 10: <i>Přihlašujete se na Facebook i přes svůj mobilní telefon?</i>	51
Otázka 11: <i>Kolik máte na Facebooku přátel?</i>	51
Otázka 12: <i>Znáte všechny tyto přátele osobně?</i>	52
Otázka 13: <i>Kolik hodin denně trávíte na sociálních sítích?</i>	52
Otázka 14: <i>Myslíte si, že se na sociální sítí můžete stát závislými?</i>	53
Otázka 15: <i>Myslíte si, že se přes sociální sítě dají páchat trestné činy?</i>	53
Otázka 16: <i>Pokud ano jaké?</i>	54
Otázka 17: <i>Pomohla vám někdy v něčem sociální sít?</i>	54
Graf 1: <i>Zastoupení mužů a žen v dotazníkovém šetření</i>	46
Graf 2: <i>Vlastníte PC, mobilní telefon nebo tablet s připojením na internet?</i>	47
Graf 3: <i>Využívání sociálních sítí</i>	49
Graf 4: <i>Preferovaná sociální sít'</i>	50
Graf 5: <i>Frekvence návštěvnosti svého profilu</i>	51
Graf 6: <i>Čas denně strávený na sociálních sítích</i>	53

Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník

Věnujte mi prosím pár minut vyplněním tohoto dotazníku, který mi poslouží při zpracování mé bakalářské práce.

*Vyplněný dotazník mi prosím odevzdejte v termínu do 31. 1. 2019!
Moc děkuji, Vilém Nepožitek*

DOTAZNÍK

(Vaši odpověď zakroužkujte)

- 1) Pohlaví respondenta:**
MUŽ
ŽENA
- 2) Věk respondenta:**
15 - 20 let
21 – 30 let
31 – 40 let
41 – 50 let
Více než 50 let
- 3) Lokalizace bydliště respondenta:**
Ve městě
Na vesnici
- 4) Vlastníte PC, mobilní telefon nebo tablet s připojením na internet?**
ANO
NE

5) Na internet se připojuji:

Několikrát denně
1 x denně
Několikrát týdně
1 x týdně
Několikrát měsíčně
1 x měsíčně
Vůbec se nepřipojuji

6) Na internetu nejčastěji:

Hraji hry
Vyhledávám zajímavé informace
Studuji
Pracuji
Navštěvuji sociální sítě
Poslouchám hudbu, sleduji videa
Jiné (napište co):.....

7) Pokud máte účet na sociálních sítích, uveďte, jaké využíváte sociální sítě?

Facebook
Instagram
Google+
Twiter
Lidé
Libimseti
Ask
Snapchat
Xchat
YouTube
Žádnou
Jinou:.....

8) Kterou z těchto sítí využíváte nejčastěji?

Facebook
Instagram
Google+
Twiter
Lidé
Libimseti
Ask
Snapchat
Xchat
YouTube
Žádnou
Jinou:.....

- 9) **Jak často navštěvujete svůj profil?**
 Několikrát denně
 1 x denně
 Několikrát týdně
 1 x týdně
 Několikrát měsíčně
 1 x měsíčně
 Vůbec se nepřipojuji
- 10) **Přihlašujete se na Facebook i přes svůj mobilní telefon?**
 ANO
 NE
- 11) **Kolik máte na Facebooku přátel?**
 0 – 50
 51 – 100
 101 – 200
 201 – 300
 301 – 500
 501 – více
- 12) **Znáte všechny tyto přátele osobně?**
 ANO
 NE
- 13) **Kolik hodin denně trávíte na sociálních sítích?**
 Nenavštěvuji je denně
 1 hodinu
 2 hodiny
 3 hodiny
 4 a více hodin
- 14) **Myslíte si, že se na sociální síti můžete stát závislími?**
 ANO
 NE
- 15) **Myslíte si, že se přes sociální sítě dají páchat trestné činy?**
 ANO
 NE
 Netuším
- 16) **Pokud ano, jaké?**

.....

- 17) **Pomohla vám někdy v něčem sociální síť?**
 ANO
 NE
 Pokud ANO, v čem?

.....

Děkuji Vám za čas, který jste věnovali vyplnění dotazníku.